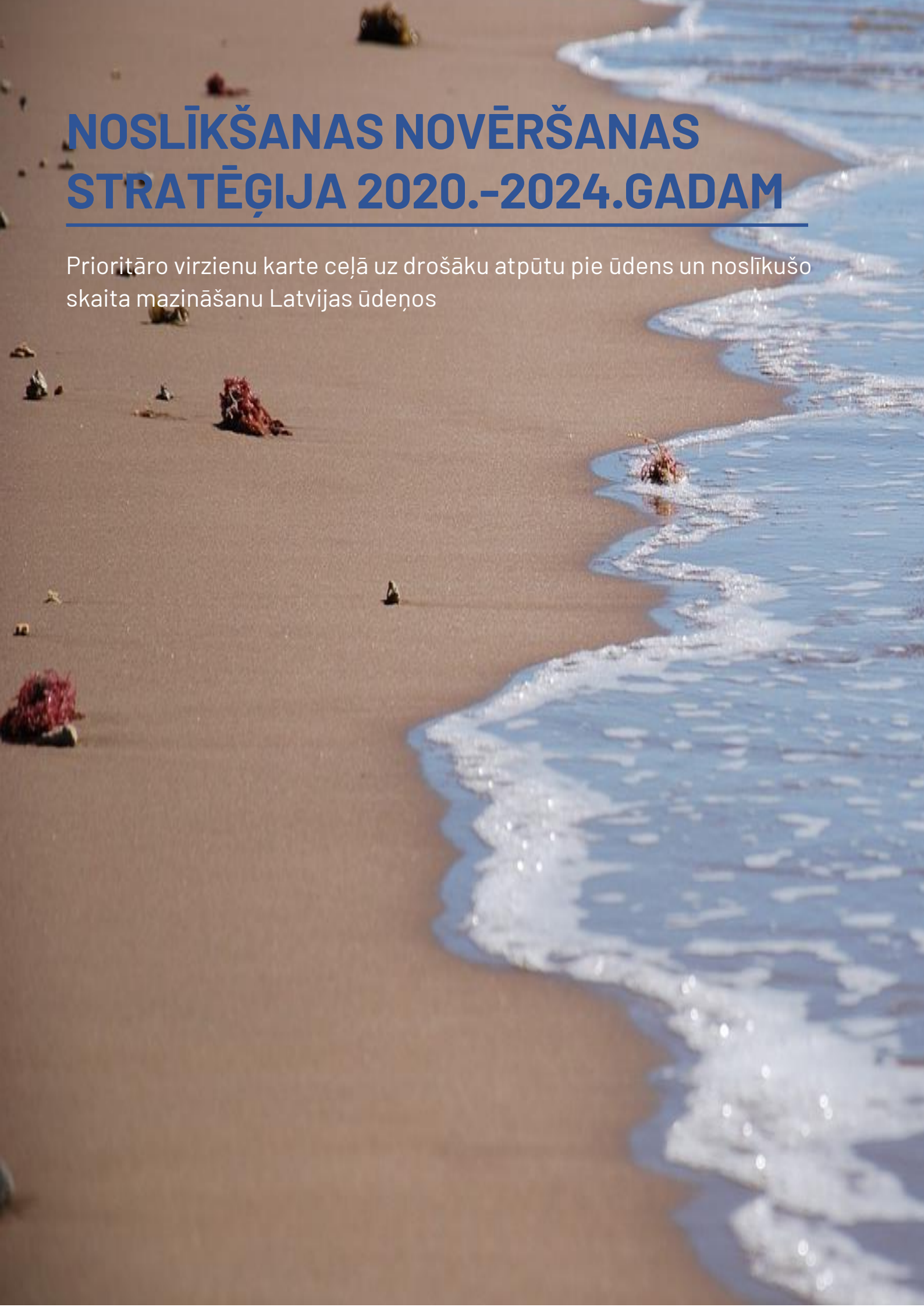

NOSLĪKŠANAS NOVĒRŠANAS STRATĒGIJA 2020.-2024.GADAM

Prioritāro virzienu karte ceļā uz drošāku atpūtu pie ūdens un noslīkušo skaita mazināšanu Latvijas ūdeņos

Sabiedrības integrācijas fonds

Pasākumu finansiāli atbalsta Sabiedrības integrācijas fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

Projekta nr.2019.LV/NVOF/DAP/054/32.
Projekta nr.2018.LV/NVOF/DAP/MAC/050/20

Stratēģijas dokuments "Noslīkšanas novēršanas stratēģija 2020.-2024.gadam" ir sagatavots ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Par dokumeta saturu atbild biedrība "Latvijas Peldēšanas federācija"

#NVOfonds

www.swimming.lv

www.peldidrosi.lv

Projekta apspriešanā iesaistītās organizācijas

Organizācija	Amats	Vārds uzvārds
Biedrība "Peldēt Droši"	Valdes locekle	Zane Grundiņa-Arāja
Iekšlietu ministrija	Nozares politikas departamenta Plānošanas nodaļas vecākais referents	Maigurs Ludbārzs
Izglītības un zinātnes ministrija	Sporta departamenta direktora vietniece sporta izglītības un attīstības plānošanas jautājumos	Anda Mičule
Latvijas Pašvaldību savienība	padomnieks sporta jautājumos	Guntis Apinis
Latvijas Pašvaldību savienība	padomniece reģionālās attīstības jautājumos	Ivita Peipiņa
Latvijas Peldēšanas federācija	Prezidents	Aivars Platonovs
Latvijas Peldēšanas federācija	Eksperts	Reinis Pavārs
Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija	Peldēšanas katedras vadītājs	Imants Upītis
Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmija	Peldēšanas katedras profesore	Jeļena Solovjova
Rīgas pašvaldības policija	Drošības uz ūdens un civilās aizsardzības pārvaldes galvenais speciālists	Jānis Skrimis
Satiksmes ministrija. VAS "Latvijas Jūras administrācija"	valdes priekšsēdētājs	Jānis Krastiņš
SIA "Olimpiskais Sporta centrs"	Peldbaseinu un peldētapmācības programmu vadītājs	Gustavs Zālītis
SIA "Olimpiskais Sporta centrs"	Komunikācijas un attīstības daļas vadītāja	Renāte Franke
Slimību Profilakses un kontroles centrs	Veselības statistikas nodaļas veselības aprūpes statistiķe	Ilze Maļkeviča
Slimību Profilakses un kontroles centrs	Slimību profilakses nodaļas vecākā veselības veicināšanas koordinētāja	Sabīne Zemīte
Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija	Bērnu tiesību aizsardzības departamenta galvenā inspektore	Dagne Frankoviča
Valsts izglītības satura centrs	Vispārējās izglītības satura nodrošinājuma nodaļas vadītāja	Ineta Upeniece
Valsts izglītības satura centrs	Vecākā referente	Ilze Kadiķe
Valsts Ugunsdzēsības un glābšanas dienests	Operatīvās vadības pārvaldes Ugunsgrēku dzēšanas un glābšanas darbu nodaļas vecākais inspektors	Igors Rusinovs
Valsts Ugunsdzēsības un glābšanas dienests	Operatīvās vadības pārvaldes Ugunsgrēku dzēšanas un glābšanas darbu nodaļas vecākais inspektors	Edgars Saksons
Valsts Ugunsdzēsības un glābšanas dienests	VUGD Prevencijas un sabiedrības informēšanas nodaļas priekšnieka pienākumu izpildītāja	Inta Palkavniece
Veselības ministrija	Sabiedrības veselības departamenta Vides veselības nodaļas vadītāja	Jana Feldmane
Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija	Pašvaldību departamenta jurists	Aigars Cibuļskis
Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Patruļpolicijas pārvalde	Valsts policijas Rīgas reģiona pārvaldes Kārtības policijas pārvaldes Patruļpolicijas pārvaldes Speciālo uzdevumu bataljona 3. rotas komandiera vietnieks	Kristaps Martinsons

Saturs

Kopsavilkums	5
Noslīkšanas novēršanas pīlāri	7
Prioritāte 1: Informēta un izglītota sabiedrība	10
Rīcības virziens: Bērnu un jauniešu izglītošanas pasākumi	13
Rīcības virziens: Dzīvības glābšanas prasmju apguve	14
Rīcības virziens: Koordinēti sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi	17
Prioritāte 2: Drošību uz ūdens un drošas aktivitātes ūdenī veicinošs normatīvais regulējums	20
Rīcības virziens: Peldvietu atbilstība augstām drošības prasībām	20
Rīcības virziens: Atrašanās uz ledus vietās, kur var tikt apdraudēta personas dzīvība	23
Rīcības virziens: Droša pārvietošanās ar kuģošanas līdzekļiem	24
Rīcības virziens: Alkoholisko dzērienu un citu apreibinošo vielu lietošanas ierobežošana	25
Prioritāte 3: Labiekārtotas un drošas peldvietas	28
Rīcības virziens: Oficiālo un labiekārtotu peldvietu tīkla attīstība	29
Rīcības virziens: Pludmales glābēju darbības nodrošināšana peldvietās	31
Prioritāte 4: Vadošo noslīkšanas cēloņu un faktoru novēršana augsta riska grupās	34
Rīcības virziens: Noslīkušo skaita mazināšana ne peldsezonas mēnešos	34
Rīcības virziens: Noslīkušo skaita mazināšana Latgales un Vidzemes reģionos	36
Rīcības virziens: alkohola reibumā noslīkušo skaita mazināšana	37
Prioritāte 5: Vienota statistikas datu uzskaitē un analīze	40
Rīcības virziens: Starpinstitucionāla sadarbība statistikas datu apkopšanā un analīzē	40
Rīcības virziens: Drošības uz ūdens gada pārskatu un progresu ziņojumu publicēšana	40

Kopsavilkums

Latvijas jūras robežas garums ir 498 kilometri – Baltijas jūras krastā atrodas četras Latvijas pilsētas un vēl trīspadsmit novadi, kas statistiski nozīmē, ka teju katrs otrais Latvijas iedzīvotājs dzīvo piekrastes teritorijā. Savukārt iekšzemes teritorijā ūdens aizņem aptuveni 2340 km² jeb 3.62% no visas valsts teritorijas. Tāpat Latvijā ir vairāk kā 12 000 upju, vairāki tūkstoši ezeru un teju tūkstotis mākslīgo ūdenstilpju. Ūdens ir mums visapkārt, un tas ir nesaraujami saistīts ar mūsu dzīves gaitām. Diemžēl daļai cilvēku ūdens arī kļūst par pēdējo vietu uz šīs zemes.

Noslīkšana un slīkšana ir starp vadošajiem ārējiem nāves cēloņiem Latvijā – ik gadu noslīkstot dzīvību zaudē vairāk kā 120 cilvēku, tādējādi ierindojošot Latviju starp līderēm visā ES, rēķinot uz 100 000 iedzīvotāju

Morāli nobriedušās, viedās un ekonomiski attīstītās valstīs rūpes par katru dzīvību ir prioritāras – neviena no riska grupām netiek atstāta bez uzmanības un atbilstoša rīcības plāna šo risku izskaušanai. Tomēr valstu augstais dzīves līmenis un tās iedzīvotāju labklājība nav pašpietiekams pamats cilvēku drošībai uz ūdens un zemajiem noslīkušo statistikas rādītājiem. Tā pamatā ir visas sabiedrības, it īpaši valsts atbildīgo amatpersonu, sapratne par priekšnosacījumiem cilvēku drošībai uz ūdens – bērnu peldētapmācību, drošības un glābšanas uz ūdens apmācību, kā arī sistemātiskas preventīvas un izglītojošas darbības.

Noslīkšanas novēršanas stratēģija tiek izstrādāta atsaucoties uz PVO aicinājumu, nacionālajām valstīm izstrādāt un ieviest pasākumu plānu cilvēkdrošības uz ūdens veicināšanai un noslīkšanas risku novēršanai.

Stratēģija ir izstrādāta ar konkrētu mērķi – līdz 2025. gadam par 50% samazināt nejaušas noslīkšanas un traumu uz ūdens gadījumu skaitu latvijā, salīdzinot ar vidējo rādītāju 2013.-2018. gada periodā.

Stratēģija balstās uz pieciem darbības pīlāriem, kas ir pamats un būtisks priekšnosacījums visu dokumentā iekļauto prioritāšu, rīcības virzienu un uzdevumu īstenošanai, kā arī – izvirzītā mērķa sasniegšanai. Esam identificējuši piecas atbalsta aktivitātes, bez kuru īstenošanas nav iespējama ne vien skaidra prioritāšu definēšana, bet arī to sasniegšana.

Šie pīlāri ir – 1) skaitļi un fakti; 2) vienoti standarti; 3) sadarbība; 4) efektivitāte; 5) līderība un pārstāvniecība.

Stratēģija paredz noteiktus rīcības virzienus drošības uz ūdens uzlabošanā, nosakot piecas prioritātes, tām pakārtotus rīcības virzienus, kā arī iesaistītās institūcijas un sasniedzamos rezultātus.

Stratēģijas ietvaros izvirzītās prioritātes un rīcības virzieni ir:

- 1) Informēta un izglītota sabiedrība;
- 2) Drošību uz ūdens un drošas aktivitātes ūdenī veicinošs normatīvais regulējums;
- 3) Labiekārtotas un drošas peldvietas;
- 4) Vadošo noslīkšanas cēloņu un faktoru novēršana;
- 5) Vienota statistikas datu uzskaitē un analīze

Noslīkšanas novēršanas pīlāri

Darbības pīlāri ir pamats un būtisks priekšnosacījums visu dokumentā iekļauto prioritāšu, rīcības virzienu un uzdevumu īstenošanai, kā arī – izvirzītā mērķa sasniegšanai. Esam identificējuši piecas atbalsta aktivitātes, bez kuru īstenošanas nav iespējama ne vien skaidra prioritāšu definēšana, bet arī to sasniegšana.

Noslīkšanas novēršanas pīlāri

Skaitļi un fakti

Vienoti standarti

Sadarbība

Efektivitāte

Līderība un
pārstāvniecība

Darbības pīlāri

Skaidrojums

1. Skaitļi un fakti

Datos balstīta lēmumu pieņemšana un darbība (gan problēmu identificēšana, gan izmērāmu rezultātu noteikšana). Jebkurai slīkšanas novēršanas darbībai jābūt balstītai uz pētījumos un faktos balstītiem pierādījumiem, kas skaidri identificē jautājuma epidemioloģiju un riska faktoros. Šo pierādījumu esamība ir būtiska arī uzraudzības un novēršanas pasākumu īstenošanas rezultātu novērtēšanā

2. Vienoti standarti

Vienota izpratne, standarti un regulējums. Ceļā uz vienu mērķi, visām iesaistītajām organizācijām jābūt vienotai izpratnei un atbalstam izvirzītajam virzienam un veicamajiem uzdevumiem.

3. Sadarbība

Starpinstitucionāla un starptautiska sadarbība. Slīkšana un noslīkšana ir starpinstitucionāla problēma, kas aptver plašu darbību jomu un kuras risināšanā ir svarīga visu iesaistīto valsts un pašvaldību iestāžu, nevalstisko organizāciju un publisko mediju iesaiste, līdzdalība un sadarbība. Lai izstrādātu un īstenotu labāko stratēģiju, ir nepieciešama iespējami plaša līdzatbildīgo organizāciju iesaiste un politiskā griba.

4. Efektivitāte

Katra cilvēka dzīvība ir tā vērtā, lai rūpētos par tās saglabāšanu, tāpēc stratēģijai un tajā iekļautajiem mērķiem, uzdevumiem, kā arī visu iesaistīto pušu darbībai ir jābūt efektīvai – proti, jāspēj efektīvi risināt valstī pastāvošās problēmas, nepilnības un samazināt noslīkušo skaitu

5. Līderība un
pārstāvniecība

Izstrādājot un apstiprinot šo stratēģiju, tās autori un iesaistītās puses apņemas aizstāvēt un pārstāvēt tajā izvirzītās prioritātes un rīcības virzienus. Popularizēt to sabiedrībā, politikas veidotāju vidū, valdībā un starptautiskajās organizācijās, ar mērķi – veicināt stratēģijas īstenošanu un nosprausto mērķu sasniegšanu.

Stratēģijas mērķis

LĪDZ 2025. GADAM PAR 50% SAMAZINĀT NEJAUŠAS NOSLĪKŠANAS UN TRAUMU UZ ŪDENS GADĪJUMU SKAITU LATVIJĀ, SALĪDZINOT AR VIDĒJO RĀDĪTĀJU 2013.-2018. GADA PERIODĀ.

Šī stratēģija, kuru izstrādājusi Latvijas Peldēšanas federācija (LPF), ir pirmā Latvijas noslīkšanas novēršanas stratēģija. Piedāvājot šo stratēģiju, LPF mērķis ir panākt, lai līdz 2025. gadam Latvijā noslīkšanas un traumu uz ūdens gadījumu skaits tiktu samazināts par 50%, īstenojot konkrētus un pamatotus preventīvus soļus risku mazināšanai augsta riska grupās.

Šis ir "aicinājums uz rīcību" mūsu esošajiem un vēl svarīgāk - topošajiem partneriem - piedalīties drošības uz ūdens stratēģijas īstenošanā. Tā ir

pamats, lai koordinētu organizāciju un personu darbu, kuri ir ieinteresēti un atbildīgi par noslīkšanas novēršanu un ūdens drošību. Stratēģija ir nākotnes redzējums, ko mēs varam sasniegt, ja visas ieinteresētās un atbildīgās puses apvieno savus spēkus un iet kopīgu ceļu drošākas vides, regulējuma un sabiedrības izglītošanas virzienā.

Tikai kopīgi strādājot mums ir iespējams padarīt Latvijas ūdeņus drošākus

1

Prioritāte 1: Informēta un izglītota sabiedrība

PRIORITĀTES MĒRĶIS

Informēta un izglītota sabiedrība, kurā ik viens tās pārstāvis pārzina drošības uz ūdens riskus, spēj pieņemt atbilstošus lēmumus un droši rīkoties, lai novērstu savu un līdzcilvēku noslīkšanu un traumatismu.

Sabiedrības izglītošana un apmācība spēj glāb vairāk dzīvību, nekā glābšanas dienesti jebkad to spēs. Efektīvākais veids cīņā par noslīkušo skaita mazināšanu ir atbilstoši un mērķtiecīgi īstenoti preventīvie pasākumi, tai skaitā – informēšana, izglītošana un apmācība.

Izvēloties dažāda veida aktivitātes ūdenī, traumatisma vai noslīkšanas risks pastāv vienmēr un tas ir tiešā veidā saistīts ar to, kā cilvēks mijiedarbojas ar apkārtējo vidi, kādas ir viņa zināšanas un prasmes. Informētība un zināšanas par ūdens īpašībām, cilvēka ķermeņa peldspēju, slīkšanu ietekmējošiem apstākļiem un tās faktisko norisi, tiešā veidā ietekmē personas spēju novērtēt riskus. Savukārt praktiski apgūtas prasmes, kas ir vērstas uz šo risku mazināšanu, kā arī drošām un uz dzīvību saglabājošām aktivitātēm, veicina personas spēju pieņemt adekvātus lēmumus un izlēmīgi rīkoties dažādās situācijās, kurās operatīvu un pareizu lēmumu pieņemšanai ir vitāli svarīga nozīme. Tieši tāpat kā mēs apgūstam ceļu satiksmes drošību, ikvienam no mums ir jāapgūst drošība atrodoties ūdenī vai tā tuvumā.

Prioritāte "informēta un izglītota sabiedrība" ietver četrus rīcības virzienus, no kuriem katrs aptver atšķirīgu iesaistāmās sabiedrības daļu un informācijas/zināšanu nodošanas apjomu. Pirmais un visbūtiskākais rīcības virziens ir vērsts uz fundamentālu zināšanu un kvalitatīvu prasmju nodrošināšanu bērniem un jauniešiem, īstenojot uz ūdens kompetences principiem balstītu peldētapmācības programmu vispārējā un interešu izglītībā.

Kā papildinoši rīcības virzieni prioritātes ietvaros ir iekļauti informatīvie pasākumi bērnu un jauniešu, kā arī pieaugušo informēšanai un izglītošanai par drošas uzvedības uz ūdens principiem un dažādiem preventīviem pasākumiem noslīkšanas risku mazināšanai, kā arī glābšanas uz ūdens prasmju veicināšanu konkrētās sabiedrības grupās.

Rīcības virziens: Kvalitatīva un pieejama "ūdens kompetences" programma ikvienam

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS

Pirmsskolas un vispārējās izglītības iestādēs, kā arī interešu izglītībā tiek īstenota vienota peldēšanas un drošības uz ūdens apmācības jeb "ūdens kompetences" programma, kas atbilst visiem ūdens kompetences principiem un nodrošina tādu prasmju apguvi, kas veicina izglītojamo drošību un dzīvības saglabāšanu.

Peldēšanas un drošības uz ūdens mācīšana ir viens no efektīvākajiem preventīvajiem pasākumiem, kuru starp 10 soļiem noslīkšanas novēršanā uzsver arī PVO, Sarkanais krusts un virkne citu starptautisko organizāciju. Lai gan nepastāv vispāratzīta vienošanās par peldētprasmes dominējošo vietu preventīvo pasākumu sarakstā noslīkšanas risku mazināšanai, vairums ES valstu, kā arī citu kontinentu valstis rūpējas par to, lai ikvienam bērnam un jauniešiem būtu pieejama kvalitatīva un konkrētiem kritērijiem atbilstoša peldētapmācība.

Peldēšanu kā atsevišķu mācību stundu vispārējā izglītības saturā ir iekļāvušas arī visas Latvijas kaimiņvalstis, tikmēr Latvijā peldēšana ir atrodama mācību priekšmeta "Sports" standartā tikai kā viens no izvēles sporta veidiem (kopā ar slēpošanu un slidošanu).

Aptaujājot IZM, VISC un IKVD, ir secināts, ka atbildīgās ministrijas un valsts iestāžu rīcībā nav datu par vispārējās izglītības iestāžu skaitu, kuras piedāvā peldētprasmi apguvi mācību priekšmeta "Sports"

pamatizglītības posmā. Tāpat šo iestāžu rīcībā nav informācijas par īstenoto peldēšanas programmu saturu un apjomu. VISC savā atbildē norāda, ka *"daļēju priekšstatu par peldētprasmi apguves iespējām novados un pilsētās (kopā 27) var gūt, ieskatoties Valsts izglītības informācijas sistēmas operatīvajā informācijā par interešu izglītības programmu "Peldēšana" skaitu 2018./ 2019. mācību gadā".* VIIS dati liecina, ka interešu izglītības programmu "Peldēšana" īsteno 46 izglītības iestādes (27 pašvaldībās), kopumā iesaistot 5632 izglītojamus. 2019./2020. mācību gadā vispārējās izglītības iestādēs ir uzņemti 198 175 izglītojamie. Tas nozīmē, ka interešu izglītības programmās peldētprasmes apgūst tikai 2.8% no visiem izglītojamajiem.

LPF veiktajā pašvaldību aptaujā, kas tika īstenota sadarbībā ar LPS un kurā iegūta informācija par 508 vispārējās izglītības iestādēm, noskaidrots, ka mācību saturā "sports" peldēšanu ir iekļāvusi mazāk kā trešdaļa (28%) vispārīzglītojošo skolu, vēl 26% izglītības iestāžu piedāvā fakultatīvu jeb brīvprātīgu peldēšanas prasmju apguvi, bet 21% izglītības iestāžu tiek īstenoti dažāda veida ES projekti, kas diemžēl nespēj nodrošināt pilnvērtīgu apmācības procesu (nodarbības notiek reizi mēnesī vai pat retāk).

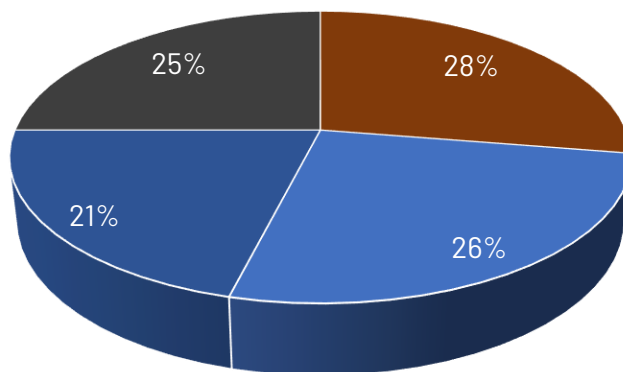
Savukārt 2018.gadā pētījumu centra SKSD veiktajā pētījumā secināts, ka tikai 18% Latvijas iedzīvotāju peldētprasmes apguvuši apmeklējot formālas nodarbības, bet 45% apgalvo, ka peldēt iemācījušies pašmācības ceļā.

Kvalitatīva un atbilstoši izstrādāta peldētapmācības programma bērnam sniedz ne vien peldēšanai nepieciešamās prasmes, bet arī iemāca viņam cienīt un novērtēt ūdens potenciālos riskus, atpūsties ūdens tuvumā un atrodies ūdenī, kā arī rīkoties dažādās ekstremālās situācijās, kad nepieciešama operatīva un drosmīga rīcība, lai glābtu savu vai līdzcilvēku dzīvību.

Spēkā esošie Ministru kabineta 2014.

gada 12. augusta noteikumi Nr. 468 „Noteikumi par valsts pamatzglītības standartu, pamatzglītības mācību priekšmetu standartiem un pamatzglītības programmu paraugiem” (turpmāk – standarts) nosaka skolēniem obligāto mācību saturu un prasības mācību priekšmetu apguvei, beidzot 3., 6. un 9. klasi. Vispārējās pamatzglītības skolēnu peldēt prasmi un zināšanu optimālo apguvi priekšmetā "Sports" nosaka standartā noteiktās pamatprasības, peldēšanā, beidzot 3. klasi, – prot noturēties uz ūdens, prot izpildīt elpošanas, roku un kāju darbības vingrinājumus, beidzot 6. klasi, prot veikt roku un kāju darbības, peldot kraulā uz krūtīm, kraulā uz muguras, brasā un apgriezienā, savukārt beidzot 9. klasi, prot peldēt kraulā uz krūtīm, kraulā uz muguras un brasā.

MK noteikumi nr. 468 zaudēs spēku 2020.gada 1. septembrī. To vietā spēkā stāsies MK 2018.gada 27.novembra noteikumi nr. 747 "Noteikumi par valsts pamatzglītības standartu un pamatzglītības programmu paraugiem", kuru 8. pielikumā "Sasniedzamie rezultāti veselības un fiziskās aktivitātes mācību

- Mācību priekšmetā "sports"
- Fakultatīvi vai interešu izglītība
- Īslaicīgi projekti (ES fondi)
- Peldētapmācība nenotiek

Pašvaldību atbildes par peldētapmācības programmu īstenošanu

- *Iniciatīva pilnībā gulstas uz vecākiem, jo pasākums ir par maksu un šo līdzmaksājumu 4 EUR par 1 apmeklējumu maksā vecāki. Līdzī brauc arī kāds no vecākiem;*
- *Organizē Pašvaldība katru otro mācību gadu 10 – 12 reizes pa 2 mācību stundām 3. – 4. klašu izglītojamiem;*
- *ESF projekts "Veselības veicināšanas un slimību profilakses pakalpojumu pieejamības uzlabošana novada iedzīvotājiem";*
- *Projekts ilgs līdz 2019. gada decembrim, pēc tam nav iespēju nodrošināt peldētapmācību;*
- *Peldētapmācība notiek ESF projekta "Celies, velies, ripo droši" ietvaros;*
- *6 nodarbības katram bērnam, kas tiek apmaksāts no novada budžeta un Veselības projekta "Pasākumi vietējās sabiedrības veselības veicināšanai novadā" ietvaros visi novada skolēni no 1.-4. klasei - 2 nodarbības katram bērnam;*
- *Peldēšanas apmācību īsteno galvenokārt sporta skola;*
- *Apmācība tiek īstenota bez programmas. Uzdevums ir vienkārši iemācīt viņus peldēt.*

jomā, beidzot 3., 6. un 9. klasi" ir noteikts, ka beidzot 3. klasi izglītojamajam, kas apgūst peldēšanu, ir jāspēj – 1) izpildīt elpošanas vingrinājumus ūdenī, slīdējumu, roku un kāju kustību sar palīgīdzekļiem un bez tiem, bez noteikta stila, 2) nirt dziļumā, paceļot priekšmetus zem ūdens no baseina dibena, kā arī 3) ir apguvis drošas uzvedības pamatnoteikumus uz ūdens un atpazīst drošas situācijas baseinā un atklātā ūdenī; beidzot 6. klasi, prot 1) peldēt brīvā stilā un izpildīt lēcienus ūdenī no baseina malas, saglabājot vertikālu stāvokli, 2) nirt tālumā atbilstoši savām spējām, izpildot zem ūdens patvaļīgas kustības ar rokām un kājām, virzoties uz priekšu, kā arī 3) atpazīst un izvērtē situācijas, kad jāsniedz palīdzība "slīkstošajam" (imitē baseinā) no krasta, kad nepieciešams izmantot glābšanas vestes; savukārt beidzot 9. klasi, prot 1) veikt attālumu brīvi izvēlēta peldēšanas stilā atbilstoši savām spējām un analizē sava peldēšanas stila sniegumu pēc paša iepriekš noteiktiem kritērijiem, lai plānotu savu turpmāko darbību; 2) rada un izpilda savām interesēm atbilstošus peldēšanas vingrinājumus nīršanas prasmju pilnveidei, kā arī 3) demonstrē drošu rīcību ūdenī un pieņem lēmumu, kā rīkoties iespējamās bīstamās situācijās ūdenī (aizīršanās ar ūdeni, upes un jūras zemūdens straumes, krampji kājās, aizpeldēšana par tālu no krasta, atrašanās aukstā ūdenī, laivas apgāšanās).

LPF apkopotā informācija par peldētapmācības programmām un to apjomu Latvijas vispārizglītojošajās skolās liecina, ka valstī nepastāv vienota prakse un izpratne attiecībā uz programmas mērķiem, uzdevumiem un nepieciešamo apjomu to sasniegšanai. Tāpat nav arī vienotas prakses apgūto prasmju un rezultātu fiksēšanai un izvērtēšanai. Būtiskas atšķirības ir vērojamas arī izglītojamo iesaistē un apgūto prasmju līmenī. Būtiskākais šo atšķirību un dažādo pieeju iemesls nepārprotami ir atšķirīgās pašvaldību finanšu iespējas, kā arī piekļuve peldbaseinam, taču vienlaikus jāakcentē arī valstiskas vīzijas un vienotas apmācību programmas un metodikas neesamība. LPF apkopotās peldētapmācības programmas ir ļoti dažādas gan kvalitātes, gan satura ziņā, taču novērojams, ka programmas, kuru īstenošanai ir lielāks stundu skaits, ietver izteiktu koncentrāciju uz sporta peldēšanas prasmju apguvi. Arī drošības uz ūdens jautājumiem un praktisko iemaņu apguvei programmās tiek veltīts atšķirīgs stundu apjoms.

Starptautiskie eksperti drošības uz ūdens veicināšanas kontekstā ir nonākuši pie secinājuma, ka peldēprasme ir tikai viens no elementiem, kurš būtu jāapgūst ikvienam, un aicina peldēšanas mācīšanas programmā attīstīt "ūdens kompetenci".

Ūdens kompetence - visu cilvēka ūdenī veikto kustību summa, kas palīdz novērst slīkšanu, kā arī ar to saistītās ūdens drošības zināšanas, attieksmes un uzvedības modeļu kopums, kas veicina drošību ūdenī un pie tā

Ūdens kompetence ir visu cilvēka ūdenī veikto kustību summa, kas palīdz novērst slīkšanu, kā arī ar to saistītās ūdens drošības zināšanas, attieksmes un uzvedības modeļu kopums, kas veicina drošību ūdenī un pie tā. Ūdens kompetenci veido 15 pamatelementi un katrs no tiem ir cieši saistīts ar vienu vai vairākiem citiem. Visi šie 15 pamatelementi individuāli vai kopumā ir kritiski nepieciešami, lai palielinātu izdzīvošanas iespējas vairumā no izplatītākajiem noslīkšanas gadījumiem. Šie elementi ir 1) droša iekļūšana ūdenī, 2) elpošanas kontrole, 3) pasīvā peldēšana, 4) orientācija ūdenī, 5) peldēšanas prasmes, 6) zemūdens prasmes, 7) drošas izkļūšanas prasmes, 8) individuālo drošības līdzekļu izmantošana, 9) prasmes peldēt apgērbā, 10) prasmes peldēt atklātā ūdenī, 11) vides apdraudējumu pārzināšana, 12) risku apzināšanās, novērtēšana un izvairīšanās no tiem, 13) personisko prasmju novērtēšana, 14) prasmes atpazīt un palīdzēt slīkstošam cilvēkam, 15) ūdens drošības kompetence (attieksme un vērtības).

Starptautiskie pētījumi apliecina – valstīs ar zemu noslīkušo skaitu ir augsts iedzīvotāju ūdens kompetences līmenis, kas sasniegts nodrošinot visās izglītības iestādēs vienotu, uz iepriekš uzskaitīto kompetenču apguvi vērstu, mācību saturu. Spilgti šādu valstu piemēri ir Skandināvijas valstis, Lielbritānija, Nīderlande.

Īstenojot rīcības virzienu, Latvijā ikvienam izglītojamajam būs iespēja saņemt kvalitatīvu peldēšanas un drošības uz ūdens apmācības jeb "ūdens kompetences" izglītību, kas sniedz iespēju apgūt visus ūdens kompetences elementus un nodrošina tādu prasmju apguvi, kas veicina izglītojamo drošību un dzīvības saglabāšanu uzturoties ūdenī vai tā tuvumā.

Rīcības virziena mērķa indikatori

Nr.	Progresu rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība	Datu avots
	Vispārējās izglītības iestādes, kurās tiek īstenota ūdens kompetences programma					
	Interesē izglītības iestādes, kurās tiek īstenota ūdens kompetences programma					
	Ūdens kompetences programmā iesaistīto izglītojamo skaits					
	Personas vecumā no 18-24 gadiem, kas iemācījušās peldēt formālās nodarbībās					
	Latvijas iedzīvotāju peldētprasmes līmenis					

Rīcības virziena uzdevumi

Nr.	Uzdevums	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Finanšu resursi	Mērķa indikators
	Vienotas ūdens kompetences programmas un metodikas izstrāde vispārējās izglītības saturā un interesē izglītībā (Nīderlandes SWIM ABC)				
	Ūdens kompetences metodiskā materiāla izmantošanas veicināšana				
	Pedagoģu un treneru sagatavošana darbam ar programmu				
	Izstrādāt un ieviest valsts atbalsta sistēmu "ūdens kompetences" programmas īstenošanai izglītības iestādēs un noteikt atbalsta piešķiršanas kritērijus				
	Interesē izglītības programmu saskaņošana ar LPF				

Rīcības virziens: Bērnu un jauniešu izglītošanas pasākumi

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS

Ikvienš bērns un jauniešs Latvijā ir informēts par drošu atpūtu uz ūdens un atrašanos tā tuvumā, spēj identificēt potenciālos riskus, atpazīt nelaimē nokļuvušu personu, izsaukt palīdzību un sniegt situācijai atbilstošu palīdzību.

Latvijā sporta infrastruktūras objektu izvietojums un to pieejamība ir ļoti atšķirīga, līdz ar to pastāv objektīvi šķēršļi iespējām efektīvi un pilnvērtīgi īstenot peldēšanas apmācības programmas, kurās tiktu iesaistīts ikviens izglītojamais, taču tas nav un nedrīkst būt par iemeslu tam, ka daļai izglītojamo šādas zināšanas netiek sniegtas atbilstošā apjomā un kvalitātē.

SKDS veiktajā pētījumā ir konstatēts, ka tiem izglītojamajiem, kuri skolā neapgūst peldēšanas apmācību, ir ne vien zemāks praktisko iemaņu līmenis, bet arī vājākas teorētiskās zināšanas par drošību uz ūdens un spēja atbilstoši novērtēt dažādus riska faktorus. Tas savukārt palielina riskus iekļūt dažādās potenciāli bīstamās situācijās un pieņemt nepareizus lēmumus. Vēl vairāk - vecāki, kuru bērni izglītības iestādēs neapgūst

peldēšanas prasmes, biežāk atzinuši, ka viņu bērnam ir lielāks risks nokļūt nelaimē uz ūdens nekā citiem vienaudžiem.

Jebkuru prasmju apguves pamatā ir teorētisko zināšanu un izpratnes iegūšana par konkrēto jautājumu. Šīs zināšanas ir iespējams apgūt tradicionālo mācību stundu ietvaros. Jau šobrīd drošības uz ūdens jautājumi ir iekļauti mācību saturā, tomēr mūsu novērojumi liecina, ka tie ir visnotaļ virspusēji un ka izglītības iestādēs ievērojami atšķiras izpratne par nepieciešamību mācību saturā veltīt tam pietiekami daudz uzmanības. Ņemot vērā esošo situāciju, mūsu ieskatā ir nepieciešams izstrādāt drošībai uz ūdens jautājumiem veltītu metodisko materiālu un tiem atbilstošus informatīvos multimediju materiālus.

Otrkārt, jāuzsver, ka daudzās ES valstīs tiek organizētas arī brīv dabas nodarbības ar mērķi apgūt konkrētas zināšanas un prasmes. Šādās nodarbībās izglītojamajiem ir iespējas ne vien iepazīt konkrētu vidi, tai raksturīgos vides apstākļus un riska faktorus, bet atsevišķos gadījumos arī praktiski pielietot apgūtās teorētiskās zināšanas. Brīv dabas nodarbības var tikt organizētas gan sākoties vasaras sezonai, gan tuvojoties ziemas periodam, kad aktuāls ir jautājums par atrašanos uz ledus.

Īstenojot rīcības virzienu, ir iespējams ne vien veicināt zināšanas un izpratni par drošību uz ūdens, bet arī formēt jaunu attieksmi pret drošību uz ūdens un tā tuvumā.

Rīcības virziena mērķa indikatori

Nr.	Progresā rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība	Datu avots
	Izglītības iestādes, kurās tiek īstenoti izglītības pasākumi					
	Īstenotas tematiskās mācību stundas par drošību					
	Bērni un jaunieši orientējas jautājumos par drošību uz ūdens un tā tuvumā					

Rīcības virziena uzdevumi

Nr.	Uzdevums	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Finanšu resursi	Mērķa indikators
	Veicināt izglītojošo pasākumu norisi pirmsskolas un sākumskolas (1.-6.klase) skolēniem par drošības uz ūdens jautājumiem vasaras sezonā un ziemas periodā				
	Veicināt izglītojošo pasākumu norisi 7.-9. klašu skolēniem par drošības uz ūdens jautājumiem vasaras sezonā un ziemas periodā				
	Veicināt izglītojošo pasākumu norisi 10.-12. klašu skolēniem par drošības uz ūdens jautājumiem vasaras sezonā un ziemas periodā				

Rīcības virziens: Dzīvības glābšanas prasmju apguve

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS

Palielināt to personu loku, kas spēj veikt situācijai atbilstošas dzīvības glābšanas pasākumus uz ūdens un tā tuvumā, veicinot šo prasmju apgūšanu profesionālajās darbības jomās.

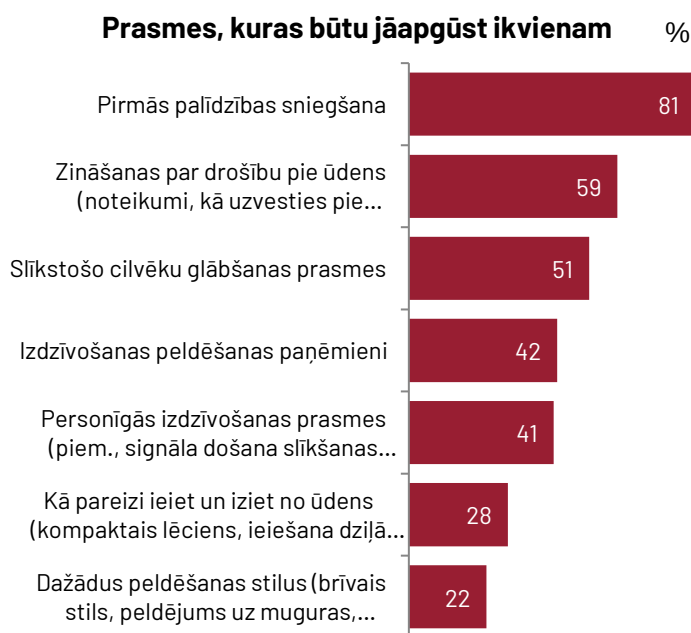
Nelaimes gadījumi ūdenī visbiežāk notiek negaidīti un vairumā gadījumu glābšanas darbību veikšanai ir ne vairāk kā 5 minūtes. Pēc šī laika posma slīkstoša cilvēka iespējas tikt izglābtam ir minimālas un visbiežāk glābējiem atliek vien veikt meklēšanas, nevis glābšanas darbus. VUGD, pašvaldības policijas vai citu glābēju ierašanās uz notikuma vietu tik īsā laika sprīdī faktiski nav iespējama un to arī apliecina statistikas dati – VUGD izsaukumi par slīkstošu personu visbiežāk beidzas ar slīcēja meklēšanas un izcelšanas no ūdens darbiem.

Ārkārtīgi īsais laiks, kurā ir iespējams sniegt palīdzību un izglābt nelaimē nokļuvušu personu faktiski nozīmē, ka viņa dzīvība ir atkarīga no līdzcilvēku zināšanām, profesionālajām iemaņām un drosmes. SKDS veiktais pētījums ir apliecinājis, ka Latvijas iedzīvotājiem drosmes pietiek – vairāk kā puse respondentu ir norādījuši, ka neskatoties uz atbilstošu prasmju trūkumu, dotos ūdenī glābt savus tuvākos cilvēkus (33%) vai jebkuru citu personu (24%). Daudz sliktāka situācija ir ar iedzīvotāju zināšanām un prasmēm – absolūtais vairākums jeb 89% respondentu ir atzinuši, ka nav apguvuši slīcēju glābšanas prasmes. Šāds rādītājs ir ārkārtīgi satraucošs un visbiežāk nozīmē to, ka slīkstošajam atliek vien paļauties uz sevi.

Glābēju uz ūdens vietu un nozīmi Latvijā skaudri atspoguļo šādas profesijas/amata vieta profesiju klasifikatorā. Profesionālās darbības pamatzdevums *“patrulēt pludmalēs un peldbaseinos, lai novērstu nelaimes gadījumus un glābtu slīcējus”* ir iekļauts klasifikatora atsevišķā grupā ar kodu 5419 *“Citur neklasificēti apsardzes pakalpojumu jomas darbinieki”*. Diemžēl arī tās uzskaitīto profesiju sarakstā glābējs uz ūdens nav atrodams.

Prasmes glābt slīkstošu vai ledū ielūzušu personu netiek mācītas arī to jomu speciālistiem, kuru darbs tiešā veidā ir saistīts ar sabiedriskās kārtības un drošības nodrošināšanu un uzraudzību. Pēc LPF rīcībā esošās informācijas slīkstošas personas glābšana, kā arī pārvietošanās pa ledu, lai sniegtu palīdzību ledū ielūzušai personai, netiek mācīta nedz vairumam valsts policijas un pašvaldības policijas darbinieku, nedz karavīriem un zemessargiem. Visām šīm personām ir jāapgūst paplašinātas pirmās palīdzības apmācību programmas, taču normatīvie akti neietver prasības par glābšanas uz ūdens/ledus prasmju apguvi. Specifiskas mācības apgūst tikai VUGD speciālisti, savukārt pārējiem pašiem jādomā par šādu prasmju apguvi. Labs piemērs tam ir Rīgas Pašvaldības policijas Drošības uz ūdens un civilās aizsardzības pārvalde, kas ir izstrādājusi iekšējo darbinieku apmācības programmu un pēc tās apmāca savus darbiniekus.

2018.gadā sagatavotajā Konceptuālā ziņojumā *“Par valsts politiku ugunsdrošības jomā”* pašvaldību ugunsdzēsības dienestu un BUB attīstībai starp piedāvātajiem risinājuma variantiem tika iekļauts arī priekšlikums celt profesionālo kvalifikāciju un stiprināt pašvaldības ugunsdzēsības dienestu un BUB kapacitāti un paredzēt iespēju brīvprātīgajiem ugunsdzēsējiem iespēju iegūt papildus apmācību arī glābšanas darbiem uz ūdens. Diemžēl MK šāds priekšlikums netika atbalstīts.

LSM.LV: Oficiālajās Latvijas peldvietās trūkst pludmales glābēju

Lai gan primāri par savu drošību uz ūdens būtu jādomā katram pašam, lielu uzmanību tam velta pludmales glābēji. Latvijā ir liels skaits oficiālo peldvietu, kurās glābēju nav. Veselības inspekcijas mājaslapā pieejamā informācija liecina, ka Latvijā ir 57 oficiālās peldvietas. Taču ne visās strādā pludmales glābēji, kas uzrauga atpūtniekus. Piemēram, Latgalē ir deviņas oficiālas peldvietas, no tām pludmales glābēji strādā tikai Jēkabpilī un Daugavpilī.

Kamēr Latvijas iekšlietu un aizsardzības resoros netiek novērtēta nepieciešamība nodrošināt personāla apmācību glābšanai uz ūdens/ledus, tikmēr peldētprasmi un prasmes glābt slīkstošu personu kā vienu no obligātām prasmēm visbiežāk izvirza vairums aviokompāniju, tai skaitā Latvijas nacionālā aviokompānija airBaltic.

Slicēja vai ledū ielūzuša cilvēka glābšana ir specifisks un ļoti bīstams darbs, ko var veikt tikai apmācīta un labi sagatavota persona, bet pats apmācību process ir relatīvi vienkāršs un īss. Nenoliedzami, būtisks priekšnosacījums ir peldētprasme, taču tālāko prasmju apguve ir krietni vienkāršāka. Starptautiskā Dzīvības glābšanas federācijas izveidotajā programmā izglītojamie apgūst pirmo palīdzību, glābšanas tehnikas, transportēšanas tehnikas, glābēju inventāru, niršanas pamatus, saziņu ar rācijām, mezglu siešanu un to praktisku pielietojumu, kā rīkoties dažādās nelaimes gadījuma situācijās ūdenī un uz sauszemes (peldvietā), starptautiskos brīdinājuma signālus u.c. nozīmīgas zināšanas. Šāda kursa kopējais apjoms veido 80 stundas. Personām, kuras jau ir apguvušas paplašināto pirmās palīdzības programmu, kursa apjoms veido vien 40 stundas.

Atbilstoša un droša atbalsta sniegšana nelaimē nokļuvušajam un palīdzības izsaukšana būtu jāprot ikvienam Latvijas iedzīvotājam, savukārt glābšanas prasmju apgūšana ir jānodrošina tiem iekšlietu un aizsardzības struktūru darbiniekiem un brīvprātīgajiem, kuru funkcijās ietilpst rūpēties par iedzīvotāju drošību un veikt kārtības uzraudzību. Viņu vidū ir tūkstošiem valsts policijas un pašvaldības policijas darbinieku, vairāk kā 8000 zemessargu un 9000 jaunsargu, simtiem brīvprātīgo ugunsdzēsēju, kā arī citu organizāciju pārstāvju.

Paplašinot to cilvēku loku, kas prot veikt dzīvības glābšanas pasākumus uz ūdens, mums ir iespēja ne vien izveidot plašu speciālistu tīklu, kurus ir iespējams piesaistīt glābšanas darbiem un dežūrām peldvietās vasaras periodos, bet arī veicināt un vispārēju izpratni par drošības riskiem uz ūdens un mainīt attieksmi pret tiem.

Rīcības virziena mērķa indikatori

Nr.	Progresu rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība	Datu avots
	Personu skaits, kas apguvuši glābšanas uz ūdens prasmes					
	Personu skaits, kas nav apguvuši glābšanas uz ūdens prasmes, ir gatavi glābt slīkstošos					
	Īstenotas glābēju uz ūdens apmācības					

Rīcības virziena uzdevumi

Nr.	Uzdevums	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Finanšu resursi	Mērķa indikators
	Glābēju uz ūdens apmācības programmas izstrāde/licencēšana				
	Glābēju uz ūdens apmācības programmas iekļaušana un īstenošana jaunsardzes un zemessardzes vienībās				
	Glābēju uz ūdens apmācības programmas iekļaušana un īstenošana pašvaldības un valsts policijas vienībās, kā arī BUB				
	Pludmales glābēja profesijas standarta izstrāde				

Rīcības virziens: Koordinēti sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumi

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS

Latvijas iedzīvotāji ir zinoši un informēti par drošu atpūtu uz ūdens un atrašanos tā tuvumā, ir atbildīgi un piesardzīgi, spēj identificēt potenciālos riskus, atpazīt nelaimē nokļuvušu personu, izsaukt palīdzību un sniegt situācijai atbilstošu palīdzību.

Informatīvās kampaņas un dažāda rakstura izglītības aktivitātes par drošību uz ūdens Latvijā tiek īstenotas ar zināmu regularitāti, tomēr vienlaikus ir novērojams, ka kampaņām nav vienotas stratēģiskās līnijas, tās ir izklaidētas un ar selektīviem vēstījumiem. Atšķirībā no ceļu satiksmes drošības, kur par komunikācijas stratēģijas izstrādi un realizāciju ir atbildīga viena organizācija (CSDD), drošības uz ūdens jautājumu kontekstā šādas vienas organizācijas nav. Pastāv arī atšķirīga izpratne par šādu kampaņu un aktivitāšu nepieciešamību un lietderību. Tā piemēram, 2014.gada vasarā, kad Latvijā noslīkušo skaits sasniedza katastrofālus apmērus, VUGD pārstāve masu medijos norādīja "Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests (VUGD) speciālu kampaņu, kas informētu iedzīvotājus par drošību uz ūdens ar mērķi atturēt cilvēkus no pārgalvīgas rīcības un samazināt noslīkušo skaitu, rīkot neplāno. [...] Primārais iemesls ir finansējuma neesamība šādas kampaņas izveidei, bet otrkārt būtu jādama par tās lietderību, jo VUGD darba specifika ir atkarīga no sezonas¹.

Tikmēr sabiedriskās domas aptaujas apliecina, ka trešdaļa (35%) Latvijas iedzīvotāju ekonomiski aktīvajā vecumā no 18 līdz 55 gadiem norādījuši, ka iedzīvotāju drošības uz ūdens palielināšanai ir nepieciešams veikt informatīvās kampaņas par drošību uz ūdens, pie ūdenstilpnēm².

Dažāda mēroga un kvalitātes kampaņas par drošību uz ūdens ir īstenojušas vairākas organizācijas – VUGD ("Par drošību uz ūdens"), Veselības ministrija (video padoms: slīkšana – viens no riskiem bērna dzīvībai), SPKC ("Pārgalvis=Bezgalvis"), VBTAI (video sižeti par bērnu drošību uz ūdens), RPP Drošības uz ūdens un civilās aizsardzības pārvalde (izglītojošas lekcijas skolēniem par drošību uz ūdens vasaras un ziemas periodā). Tāpat dažādus informatīvos materiālus par šo jomu ir izstrādājuši LPF sadarbībā ar partneriem (peldidrosi.lv, "Zinām. Peldam. Droši."), VISC (ikgadējas "Drošības nedēļas"), Jaunsardzes centrs un iespējams arī citas organizācijas. Dažādu organizāciju rūpes par drošības uz ūdens jautājumiem ir vērtējamas pozitīvi, tomēr ir grūti atzinīgi vērtēt to kvalitāti un efektivitāti, jo trūkst vienota stratēģiskā ietvara, izvēlēto tēmu pamatojuma un redzējuma par sasniedzamajiem mērķiem.

Visu iesaistīto organizāciju resursu apvienošana, kopīga mērķa un sasniedzamo uzdevumu izvirzīšana, kā arī tiem atbilstošu komunikācijas un izglītības pasākumu īstenošana sniegtu iespēju efektīvāk īstenot sabiedrības izglītošanas un informēšanas aktivitātes, tādējādi sasniedzot daudz plašāku auditoriju un sasniedzot potenciāli lielāku ietekmi uz sabiedrības viedokli, attieksmi un paradumiem.

Diena: Slīcējiem aizstāvju nav

Atšķirībā no tēmas par braukšanu reibumā, informatīvās kampaņas par to, cik bīstamas ir ūdenstilpes un atpūta pie tām, īpaši savienojumā ar alkohola lietošanu, netop un netiek plānotas arī nākotnē, jo tām nav naidīgu kompāniju piesaistes, vēsta laikraksts Diena

"Noslīkušais ir bēda tuviniekiem – pārējiem tā ir tikai statistika," tiešs ir ārsts psihiatrs Andris Saulītis. Viņš norāda – kamēr cilvēka nāve kādai no ietekmīgajām industrijām nenesīs zaudējumus, Latvijas varas iestādes neko nedarīs, lai situāciju mainītu saknē: "Cik efektīvi ar iedarbīgām sociālajām kampaņām izdevās samazināt ceļu satiksmes negadījumu un dzērājšoferu skaitu! To veidošanu lobēja apdrošinātāji, kam katra avārija maksā naudu, turklāt dzērājs uz ceļa rada bailes pašiem naudas dalītājiem, jo apdraud arī viņu dzīvību, turpretī slīkonis neapdraud nevienu – lai slīkst, pats vainīgs, ka lien, kur nevajag!"

¹ Kampaņu par drošību uz ūdens rīkot negrasās <https://nra.lv/latvija/122703-kampanu-par-drosibu-uz-udens-rikot-negrasas.htm>

² Lai palielinātu drošību uz ūdens, iedzīvotāji vēlas lielāku drošības dienestu klātbūtni oficiālās peldvietās un vairāk oficiālas peldvietas <https://www.kantar.lv/4619-lai-palielinatu-drosibu-uz-udens-iedzivotaji-velas-lielaku-drosibas-dienestu-klatbutni-oficialas-peldvietas-un-vairak-oficialas-peldvietas/>

Sabiedrības informēšanas un izglītošanas pasākumiem jābūt balstītiem datos un vērstiem uz akūtākajām drošības problēmām, kas tiešā veidā ietekmē noslīkušo skaitu visa gada garumā. Tās ir – 1) alkohola un citu apreibinošo vielu lietošana atrodoties ūdens tuvumā, 2) attieksmes un vērtības (pārgalvība, drošības vestu lietošana, utt.); 3) drošai atpūtai piemērotu peldvietu izvēle, 4) līdzcilvēku, it īpaši bērnu pieskatīšana, 5) atrašanās uz ledus; 6) rīcības mehānismi dažādās riska situācijās (krampji, aizrīšanās, izkrišana no laivas, utt.).

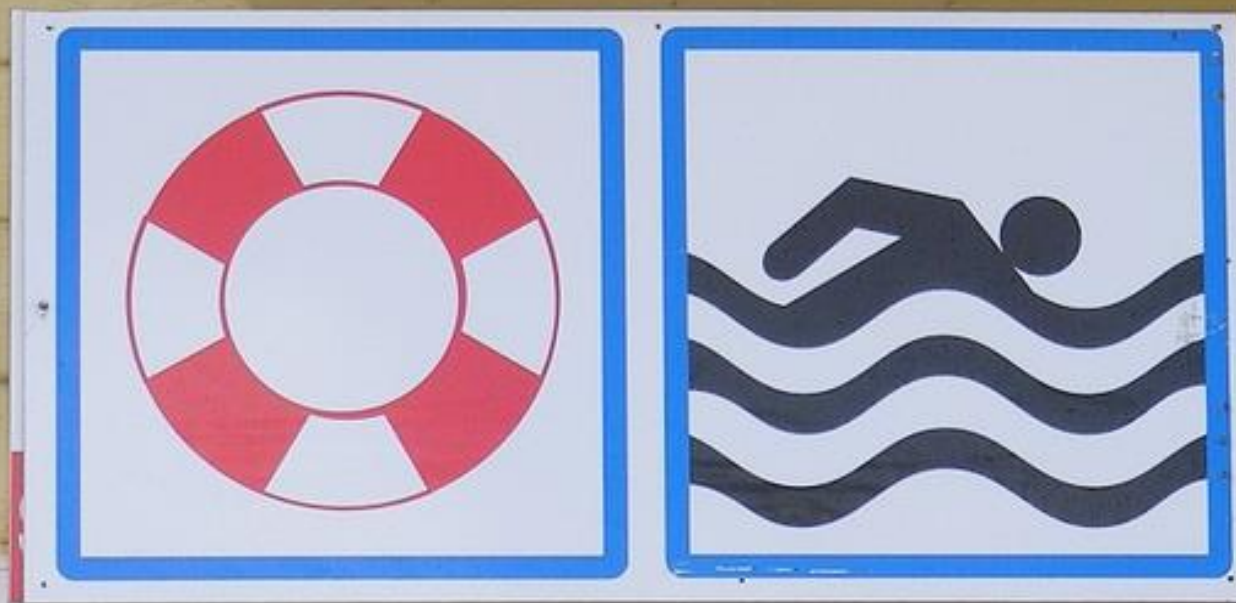
Rīcības virziena mērķa indikatori

Nr.	Progresu rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība	Datu avots
	Izstrādāts drošības uz ūdens veicināšanas komunikācijas plāns					
	Izstrādātas sociālās kampaņas par drošību uz ūdens un rīcību dažādās situācijās					
	Sociālo kampaņu sasniegtā auditorija un citi rezultatīvie rādītāji					
	Iedzīvotāji vecumā no 18-65 gadiem orientējas jautājumos par drošību uz ūdens un tā tuvumā					

Rīcības virziena uzdevumi

Nr.	Uzdevums	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Finanšu resursi	Mērķa indikators
	Izstrādāt drošības uz ūdens veicināšanas komunikācijas plānu stratēģijas darbības termiņam				
	Nodrošināt iesaistīto organizāciju koordinētu sadarbību komunikācijā ar sabiedrību un masu medijiem				

2

Prioritāte 2: Drošību uz ūdens un drošas aktivitātes ūdenī veicinošs normatīvais regulējums

PRIORITĀTES MĒRĶIS

Latvijas Republikas normatīvie akti un pašvaldību izdotie saistošie noteikumi veicina drošu atpūtu un visa veida aktivitātes uz ūdens, skaidri definējot un reglamentējot valsts un pašvaldību, kā arī katra indivīda pienākumus un atbildību.

Normatīvais regulējums ir atslēgas elements ikvienai darbībai. Normatīvie akti un dažādi saistošie noteikumi ne vien nosaka konkrētus ierobežojumus un prasības, bet arī atspoguļo sabiedrības uzvedības normas un rīcību, kādu likumdevējs uzskata par pieņemamu un adekvātu konkrētās situācijās. Ņemot vērā noslikušo statistiku Latvijā, normatīvajam regulējumam ir stingri un konkrēti jāierobežo gan tādas situācijas un aktivitātes, kas tiešā veidā var palielināt noslīkšanas riskus, gan arī tādas, kas var veidot maldīgus priekšstatus un attieksmi pret drošības uz ūdens prasību ievērošanu.

Šīs prioritātes ietvaros ir ietverti tādi rīcības virzieni, kas autoru ieskatā vistiešāk varētu samazināt dažādos noslīkšanas riskus – kvalitatīvu un drošu peldvietu pieejamība, atrašanās uz ledus ierobežojumi, alkohola un citu apreibinošo vielu lietošanas ierobežošana, individuālo aizsardzības līdzekļu izmantošana.

Rīcības virziens: Peldvietu atbilstība augstām drošības prasībām

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS

Latvijas Republikas normatīvie akti nosaka augstus drošības standartus, kas tiek ievēroti un īstenoti visās iedzīvotājiem pieejamajās labiekārtotās peldvietās, kā arī veicina glābšanas personāla klātbūtni un drošības uzraudzību tajās.

Latvijas normatīvajos aktos peldvietas definīcija ir atrodamā "Ūdens apsaimniekošanas likumā", kurā peldvieta ir definēta kā "peldēšanai paredzēta peldvietu higiēnas prasībām atbilstoša vieta, kas atrodas jūras piekrastē vai pie iekšzemes ūdeņiem un kas ietver noteiktu labiekārtotu sauszemes daļu un peldvietas ūdens daļu, ko cilvēki izmanto atpūtai peldsezonas laikā".

Peldvietu izveidošanas un uzturēšanas kārtību un drošības prasības, kārtību, kādā izvietojami informatīvie uzraksti vai simboli par peldvietu, pasākumus peldvietu ūdens kvalitātes nodrošināšanai un cilvēku veselības aizsardzībai, kā arī citas prasības nosaka Ministru kabineta 2017.gada 28.novembra noteikumi nr.692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība". Šajos noteikumos ir iekļautas tiesību normas, kas izriet no Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 15. februāra Direktīvas 2006/7/EK par peldvietu ūdens kvalitātes pārvaldību un Direktīvas 76/160/EEK atcelšanu, kas katrai dalībvalstij nosaka pienākumu katru gadu identificēt visus peldvietu ūdeņus un noteikt peldsezonas garumu.

MK noteikumos nr. 692 nosaka peldvietu izveidošanas un uzturēšanas kārtību, drošības prasības peldvietā, savukārt noteikumu pielikumos ir atrodamā peldvietās publicējamā informācija par drošu uzvedību peldvietā, kā arī informatīvo zīmju paraugi.

Noteikumu prasības attiecas tikai uz noteikumu pielikumā iekļautajām peldvietām, kuras, pamatojoties uz pašvaldību sniegto informāciju par attiecīgajā administratīvajā teritorijā esošo peldvietu apmeklējumu tendencēm, kā arī peldvietu infrastruktūru, tajās esošajām iekārtām vai veiktajiem labiekārtošanas pasākumiem peldēšanās veicināšanai, Veselības inspekcija ir atzinusi par tādām, ko apmeklē liels skaits peldētāju. 2019.gadā ir reģistrētas 56 peldvietas.

Virkne drošības prasību MK noteikumos ir noteiktas tikai kā rekomendējošas (glābšanas dienesta klātbūtne, bērnu peldēšanās sektora izveide, utt.), bet vēl daļa svarīgu prasību nav iekļautas vispār. Kā optimālais drošības prasību standarts būtu atzīstams Zilā karoga programmā iekļautās prasības.

Analizējot spēkā esošos normatīvos regulējumus, Zilā karoga pludmalēm izvirzītās prasības, kā arī citu valstu pieredzi un secinājumus par dažādiem drošības riskiem, tiek ieteikts izvērtēt šādus papildinājumus/labojumus Latvijas Republikas normatīvajos aktos:

[1] Ūdens apsaimniekošanas likums

No 2020.gada 1.janvārā, stājoties spēkā Administratīvās atbildības likumam, atbilstoši 2.panta trešajā daļā noteiktajam, proti, administratīvos pārkāpumus, par tiem piemērojamos sodus un amatpersonu kompetenci administratīvo pārkāpumu procesā iestādē, ievērojot šajā likumā (Administratīvā atbildības likuma) paredzētos administratīvās atbildības pamatnoteikumus, nosaka attiecīgo nozari regulējošajos likumos vai pašvaldību saistošajos noteikumos.

Ņemot vērā to, ka katrā no pašvaldībām ir spēkā savi saistošie noteikumi attiecībā uz sabiedrisko kārtību peldvietās vai arī to nav vispār, nolūkā izveidot vienotus noteikumus visās 2017.gada 28.novembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība" minētajās peldvietās, kā arī tajās peldvietās, kuras nav iekļautas iepriekš minēto noteikumu sarakstā, bet pašvaldība tās ir labiekārtojusi, veikt izmaiņas **Ūdens apsaimniekošanas likumā**, izstrādājot nodaļu par administratīvajiem sodiem sabiedriskās kārtības nodrošināšanai peldvietās.

Minētajā nodaļā jāiekļauj ierobežojumi visās 2017.gada 28.novembra Ministru kabineta noteikumu Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība" minētajās peldvietās, kā arī pašvaldību labiekārtotajās peldvietās, kuras nav minēto noteikumu sarakstā, tādejādi Ūdens apsaimniekošanas likumā nosakot atbildību par normatīvo aktu neievērošanu, kā arī jānoteic kompetence administratīvo pārkāpumu procesā, proti, kura iestāde veiks administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanu par likumā minētajiem pārkāpumiem.

[2] 2017.gada 28.novembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 692 "Peldvietas izveidošanas, uzturēšanas un ūdens kvalitātes pārvaldības kārtība"

- 1) Papildināt Noteikumu 10. punktu ar šādām jaunām peldvietu nodrošinājuma prasībām:
 - peldvietai jābūt pakāpeniskai dziļuma maiņai, nepārsniedzot 2.5m dziļumu, gultnei cietai, bez pauguriem un bedrēm, atbrīvotai no priekšmetiem virs un zem ūdens;
 - peldvietas dziļuma kritums nedrīkst pārsniegt 1 metra dziļumu uz katriem 4 metriem no krasta līnijas uz ūdenstilpnes vidu.
- 2) Labot Noteikumu 10.5. punktu, izsakot to šādā redakcijā:
 - "peldvietā, ~~ja iespējams~~, izveido un norobežo peldēšanās sektoru bērniem līdz 10 gadu vecumam. Bērniem paredzētā sektora pamatni izvēlas vai izveido ar nelielu slīpumu un maksimālo dziļumu, kas nepārsniedz 70 cm. **Ja atbilstošas pamatnes izveide nav iespējama, tad peldvietas apsaimniekotājs izvieto informatīvās zīmes par to, ka peldvieta nav piemērota bērniem līdz 10 gadu vecumam**";
- 3) Labot Noteikumu 10.7. punktu, izsakot to šādā redakcijā:
 - ņemot vērā peldvietas noslogojumu, izvērtē nepieciešamību nodrošināt ~~glābšanas dienesta~~ **pludmales glābēja** darbību (pieņemot, ka ir izstrādāts pludmales glābēja profesijas standarts un kvalifikācijas prasības atbilstoši 1. prioritātes 3. rīcības virzienam)
- 4) papildināt Noteikumu 16. punktu ar prasību:
 - brīdinājuma izvietošanu par peldēšanai nepiemērotu sezonu un bīstamību dzīvībai laika posmā no 15.09. – 15.05.
- 5) Papildināt Noteikumu 3.pielikumu ar prasībām par jaunas zīmes izveidi:
 - ņemot vērā ierosinājumu labot Noteikumu 10.5. punktu, nepieciešams paredzēt jaunas informatīvas zīmes izveidi. Ieteicams saglabāt esošo zīmju konsekvenci un ietvert jaunu Noteikumu 3. Pielikuma l.

daļas punktu par jaunu informatīvu zīmi, kuru lieto gadījumos, kad peldvieta nav piemērota bērniem līdz 10 gadu vecumam:

"Informatīvā zīme sastāv no simbola zīmes kreisajā pusē un uzraksta "Bērniem līdz 10 gadu vecumam ieteikums nepeldēties " (1. attēls) vai " Bērniem līdz 10 gadu vecumam peldēties aizliegts" (2. attēls) zīmes labajā pusē".

- 6) Papildināt Noteikumu 4.pielikumu ar punktu par šādām jaunām drošības prasībām:
 - Peldvietas teritorijas peldvietas ūdens daļā aizliegts pārvietoties, izmantojot specializētus peldlīdzekļus, kuģošanas līdzekļus, ūdenssportam un aktīvai atpūtai paredzētas ierīces – vējdēļus un kaitbordus, utml.;
- 7) Papildus ir vērtējamas iespējas Noteikumos iekļautās drošības prasības attiecināt uz visām pašvaldību un juridisko personu labiekārtotām peldvietām. Tādejādi, ievērojot normatīvo aktu hierarhiju, Noteikumu grozījumi tiktu saskaņoti un pakārtoti piedāvātajiem Ūdens apsaimniekošanas likuma grozījumiem, un ietvertu peldvietu apsaimniekotāju pienākumu nodrošināt drošības prasības visās to labiekārtotās peldvietās, t.sk., tajās kuras nav ietvertas Noteikumu 1. un 2. pielikumā minēto peldvietu sarakstos.

[3] 2010.gada 5.oktobra Ministru kabineta noteikumi Nr.936 "Kārtība, kādā Latvijas Republikas Zemessardze sniedz atbalstu valsts un pašvaldību institūcijām likumpārkāpumu novēršanā, sabiedriskās kārtības un drošības garantēšanā"

Vērtējot iespējas uzlabot situāciju peldvietu apmeklētāju uzraudzībā un preventīvā darba veikšanā, autori kā vienu no risinājumiem saskaņā ar apmācītu brīvprātīgo vienību iesaisti, iepriekš nodrošinot šo cilvēku apmācību un sagatavošanu. Viens no risinājumiem ir Latvijas Republikas Zemessardzes iesaiste. Lai to īstenotu, nepieciešams veikt izmaiņas 2010.gada 5.oktobra Ministru kabineta noteikumos Nr.936 "Kārtība, kādā Latvijas Republikas Zemessardze sniedz atbalstu valsts un pašvaldību institūcijām likumpārkāpumu novēršanā, sabiedriskās kārtības un drošības garantēšanā".

Rosinām veikt labojumus Noteikumu I. nodaļā "Vispārīgie jautājumi" iekļaujot jaunu punktu, kas pašvaldībām vai to institūcijām paredzētu tiesības lūgt palīdzību un Zemessardzei dotu iespēju tādu sniegt, nosakot, ka:

- 1) Zemessardze sniedz atbalstu Latvijas Republikas pašvaldībām un to institūcijām, veicot preventīva rakstura pasākumus un nepieciešamības gadījumā pirmās palīdzības sniegšanu atpūtniekiem peldvietās sava resursa robežās pēc pašvaldību vai to institūciju rakstiska pieprasījuma, kā arī gadījumos, kad pašvaldību oficiālajās vai neoficiālajās peldvietās, nav iespējas nodrošināt pludmales glābēju esamību minētajās peldvietās un tiek prognozēts plašs apmeklētāju pieplūdums (labvēlīgi meteoroloģiskie apstākļi – intensīva, paaugstināta gaisa un ūdens temperatūra).

[4] 2012.gada Ministru kabineta noteikumu Nr.557 "Noteikumi par apmācību pirmās palīdzības sniegšanā"

Nolūkā nodrošināt zināšanas un prasmes, kuras nepieciešamas pirmās palīdzības sniegšanā Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta un Valsts policijas amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm, pašvaldības policijas darbiniekiem un glābējiem uz ūdens saskaņā ar 2012.gada Ministru kabineta noteikumu Nr.557 "Noteikumi par apmācību pirmās palīdzības sniegšanā" 4. un 4.4.punktos noteikto ir nepieciešams apgūt paplašinātās pirmās palīdzības 40 stundu apmācības programmu.

Iepazīstoties ar programmas saturu, kura ir atspoguļota minēto noteikumu pielikumā Nr.2, var secināt, ka minēto profesiju pārstāvjiem netiek veikta apmācība reanimācijas veikšanā izmantojot defibrilāciju. Ņemot vērā faktu, ka glābējiem uz ūdens bieži jāveic cilvēka glābšanu, ir būtiski iekļaut pirmās palīdzības sniegšanas apmācībā veikt reanimāciju izmantojot defibrilatoru, jo tā ir dzīvību glābjoša darbība, kura jāveic pēc iespējas ātrāk.

Rosinām veikt labojumus Noteikumu 2. pielikumā 3. punktā, nosakot, ka:

- 1) paplašinātās pirmās palīdzības 40 stundu apmācības programmas saturs tiek papildināts ar nodarbības tēmu par pirmās palīdzības sniegšanu, izmantojot defibrilatoru.

Rīcības virziens: Atrašanās uz ledus vietās, kur var tikt apdraudēta personas dzīvība

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS

Tiek pilnvērtīgi un efektīvi izmantots spēkā esošais normatīvais regulējums, kas pašvaldībai sniedz iespējas noteikt ierobežojumus atrasties uz ledus vietās un laikā, kad tas var apdraudēt personas dzīvību un veselību.

Zemes pārvaldības likuma 15.panta "Jūras piekrastes joslas un iekšzemes publisko ūdeņu pārvaldība" astotā daļa nosaka, ka Pašvaldībai ir tiesības noteikt aizliegumu atrasties uz tās administratīvajā teritorijā esošo iekšzemes publisko ūdeņu un citu tās valdījumā esošo ūdeņu ledus, kā arī tās administratīvajai teritorijai piegulošo jūras piekrastes ūdeņu ledus tādās vietās, kur var tikt apdraudēta personas dzīvība un veselība.

Izvērtējot iespējamo personas dzīvības un veselības apdraudējumu, ņem vērā cilvēku pulcēšanās intensitāti, laikapstākļus un meteoroloģiskās prognozes, kā arī iespējamību, ka neveidojas pietiekami izturīga ledus kārtā. Pašvaldība attiecīgu lēmumu var paziņot, to publicējot arī savā mājaslapā internetā.

Likumprojekta "Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā", kurš stāsies spēkā no 2020.gada 1.janvāra, 3.nodaļas "Administratīvie sodi sabiedriskās kārtības jomā" 8.pants "Aizlieguma atrasties uz ūdenstilpes ledus pārkāpšana" nosaka, ka *Par atrašanos uz iekšzemes publiskās ūdenstilpes vai jūras piekrastes ūdenstilpes ledus, ja šāda atrašanās ir aizliegta normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, piemēro brīdinājumu vai naudas sodu līdz divdesmit naudas soda vienībām.*

No iepriekš minētā var secināt, ka pašvaldības spēkos ir ierobežot cilvēku kāpšanu uz ledus vietās un laikā kad tas nav droši, kā arī veikt šīs normas uzraudzību kā to nosaka likumprojekta "Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā" 28.pants "Kompetence sodu piemērošanā par pārkāpumiem sabiedriskās kārtības jomā" proti, ka Administratīvā pārkāpuma procesu par minēto pārkāpumu veic Valsts policija vai pašvaldības policija.

ledzīvotāji neizpratnē par aizliegumu

Pašvaldības izpilddirektors izdevis rīkojumu par aizliegumu atrasties uz pilsētas administratīvajā teritorijā publiskās vietās esošo ūdenstilpņu ledus.

Rīkojumā teikts, ka ņemot vērā laika apstākļus, faktisko ledus stāvokli un meteoroloģiskās prognozes no 2018.gada 1.decembra līdz ledus izkušanai aizliegts atrasties uz upes Daugava pilsētas administratīvajā teritorijā, ūdenskrātuves un diķa ledus [...].

Lasītājs vaicā - kā jāsaprot minētais rīkojums, vai tas būs spēkā līdz citam rīkojumam, ar kuru atļaus kāpt uz ledus, vai arī tiešām tas šoziem netiks ļauts, un vai no tā ir liela jēga, jo cilvēki paši izvērtē situāciju un rīkojas pēc saviem ieskatiem?

Piemēram, svētdien ūdenskrātuve bija plaši apmeklēta: cilvēki slidoja, slēpoja, nodarbojās ar zemledus makšķerēšanu, un atbilstoši rīkojumam viņus visus varētu administratīvi sodīt.

Pašvaldībām tiesības noteikt aizliegumu atrasties uz tās teritorijā esošo iekšzemes ūdeņu ledus ir stājušās spēkā vien 2016.gada nogalē un ir novērojams, ka pašvaldību prakse, īstenojot konkrētās tiesības veikt šādus ierobežojumus/aizliegumus, atšķiras gan attiecībā uz šādu lēmumu pieņemšanas kritērijiem, gan kontroles funkciju izpildi.

Šobrīd nav pieejama izvērstāka analīze par šo noteikumu izmantošanas pieredzi, tāpēc Stratēģijas ietvaros ir jāvērtē gan pašvaldību prakse, pieņemot šādus lēmumus, gan iemesli, kāpēc tas netiek darīts.

Nemot vērā iepriekš minēto, pašvaldībām jāpievēršas šo normu izpildei, nolūkā nodrošināt savās administratīvajās teritorijās nepārdomātu cilvēku kāpšanu uz ledus, laika periodos, kad tas nav droši un tas apdraud personas veselību un dzīvību.

Tāpat tiek aicināts pašvaldības izvērtēt esošo kārtību, kādā tiek informēta sabiedrība par pieņemto lēmumu un šādu lēmumu pieņemšanas skaidrošanu, lai atturētu sabiedrību no pārgalvīgas rīcības

Rīcības virziens: Droša pārvietošanās ar kuģošanas līdzekļiem

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS

Latvijas Republikas Ministru kabineta noteikumi mazina noslīkšanas riskus dažādos ar kuģošanas līdzekļu izmantošanu saistītos gadījumos, nosakot prasības par individuālo drošības līdzekļu izmantošanu un glābšanas uz ūdens prasmju apguvi.

Pārvietojoties ar mazizmēra kuģošanas līdzekļiem un atrodoties tajos, personām visbiežāk nav nolūks doties peldēties, tomēr dažādu apstākļu rezultātā var gadīties personas iekrišana ūdenī. Negaidīti iekrītot ūdenī, personai nereti rodas šoka stāvoklis, pieaug stress un rodas paātrināta elpošana, kā rezultātā var rasties iespēja aizrīties ar ūdeni. Vēl sarežģītāka šī situācija kļūst, atrodoties ūdenī apgērbā – apgērbs ne vien apgrūtina pārvietošanos ūdenī, bet arī ir papildu slogs, kas var veicināt ķermeņa grimšanu.

Pētījumi un statistika apliecina, ka individuālo drošības līdzekļu jeb glābšanas vestu lietošana dažādos riska gadījumos palielina personas izdzīvošanas izredzes par 80%, tomēr neskatoties uz to vairums cilvēku tās lieto nelabprāt. Arī normatīvais regulējums šobrīd nav šādu praksi veicinošs.

Glābšanas vestu lietošanu, atrodoties kuģošanas līdzekļos, reglamentē 2016.gada 9.februāra Ministru kabineta noteikumi nr. 92 "Noteikumi par kuģošanas līdzekļu satiksmi iekšējos ūdeņos". Noteikumi izpratnē kuģošanas līdzeklis ir inženiertehniska ierīce, kas konstruktīvi paredzēta kuģošanai, tai skaitā "kuģošanas līdzeklis, kurš saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem netiek reģistrēts vai

Vai traģēdijas ir nenovēršamas?

No jahtas pie Kolkas jūrā iekritis un pazudis prasmīgs burātājs, jahtas kapteinis.

[..] nav šaubu, ka kapteiņa zināšanas un pieredze bija pietiekamas Carter 30 jahtas vadīšanai visā Baltijas jūrā – gan dienā, gan naktī.

No pasažieru stāstītā saprotams, ka ūdenī kapteinis iekrita, būdams pie samaņas. Ūdens temperatūra jūrā tajā vietā un brīdī bija ap 18 grādiem, kas raženam vīram nodrošina izdzīvošanu pie samaņas 3 – 40 stundas. Kritiski īss izdzīvošanas periods kļūst vien pie ūdens temperatūras zem 15 grādiem. Pirmie glābēji nelaimes vietā ieradās ātrāk kā 3 stundas pēc kritiena.

No tā visa izriet samērā viennozīmīgs secinājums – uzvilktā glābšanas veste kapteini būtu izglābusi. Iespējams, līdzētu arī, ja kaut vienam no laivas pasažieriem būtu zināms, kā rīkoties ar stūri un burām. Diemžēl no visa aprīkojuma viņi prata lietot tikai mobilo tālruni. Turklāt visai miglaini nojauta, kur tieši atrodas.

Fakts:

98% burātāju, ko sekmīgi izglābj Lielbritānijas glābšanas laivas, ir ar uzvilktām glābšanas vestēm.

ir paredzēta brīvprātīga tā reģistrācija", respektīvi – airu laivas, plosti, utt.

Attiecībā uz glābšanas vestu lietošanu, Noteikumi nosaka, ka glābšanas vestu skaitam kuģošanas līdzeklī jāatbilst cilvēku skaitam kuģošanas līdzeklī, savukārt personām, kas atrodas kuģošanas līdzeklī un ir jaunāka par 12 gadiem, pārvadāšanas laikā jābūt ietērptai atbilstoša izmēra glābšanas vestē. Par šo noteikumu ievērošanu ir atbildīgs kuģošanas līdzekļa vadītājs. Tāpat obligāta prasība lietot glābšanas vesti ir noteikta personām, kas pārvietojas ar ūdensmotociklu, burā ar vējdēli, nodarbojas ar ūdens slēpošanu vai līdzīgiem ūdens sporta veidiem.

Analizējot Noteikumu saturu, Eiropas Komisijas rekomendācijas, kā arī citu valstu pieredzi, pastāv neskaidrības par aktā izmantojamajiem vecuma kritērijiem – nepastāv nekādi bioloģisku, fizioloģiski vai cita veida iemesli, kas ļautu par robežpunktu izmantot 12 vecumu, kā tas ir attiecībā uz prasību uzvilkt glābšanas vesti.

Normatīvajiem aktiem pirmām kārtām ir jāveicina saprātīgas, atbildīgas un drošas uzvedības normas, kā arī tāds attieksmes un vērtību kopums, kas sekmē personas drošību visos dzīves gadījumos.

Ņemot vērā minēto, tiek rosināts veikt šādus papildinājumus/labojumus:

[1] 2016.gada 9.februāra Ministru kabineta noteikumos nr. 92 "Noteikumi par kuģošanas līdzekļu satiksmi iekšējos ūdeņos"

- 1) Labot Noteikumu 18.punktu un izteikt šādā redakcijā:
 - "Kuģošanas līdzekļa, **kurš ir mazāks par 12 metriem**, vadītājs nodrošina, lai persona, kas atrodas kuģošanas līdzeklī un ir jaunāka par **12 18** gadiem, pārvadāšanas laikā ir ietērpta atbilstoša izmēra glābšanas vestē.
- 2) Labot Noteikumu 12.punktu un izteikt šādā redakcijā:
 - "Airu laivu bez pilngadīgas personas klātbūtnes vadīt atļauts personai, kas sasniegusi 14 gadu vecumu. **Airu laivas vadītājam un citām personām, kas ir jaunākas par 18 gadiem, atrodoties laivā jābūt ietērptām atbilstoša izmēra glābšanas vestēs**".
- 3) **Labot noteikumu 95.punktu un izteikt šādā redakcijā:**
 - "Personai, pārvietojoties ar ūdensmotociklu, burājot ar vējdēli, nodarbojoties ar ūdens slēpošanu vai līdzīgiem ūdens sporta veidiem, jābūt ietērptai **spilgtas krāsas** glābšanas vestē, **kas ir aprīkota ar drošības gaismekli, kurš aktivizējas ūdenī**".
- 4) ***Papildināt Noteikumu 2.2. daļu ar jaunu punktu, kas nosaka pienākumu kuģošanas līdzekļa vadītājam instruēt nepilngadīgus pasažierus par glābšanas vestes lietošanas principiem un rīcības ABC iekrišanas ūdenī gadījumos.**

[2] 2012.gada 4.septembra Ministru kabineta noteikumos "Noteikumi par atpūtas kuģu vadītāju apmācību, sertificēšanu un reģistrāciju"

- 1) Papildināt Noteikumu II. daļas "Atpūtas kuģu vadītāja apliecība" 7. punktu ar šādu prasību:
 - Persona ir izgājusi pirmās palīdzības un glābšanas uz ūdens mācību kursu.

Rīcības virziens: Alkoholisko dzērienu un citu apreibinošo vielu lietošanas ierobežošana

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS

Latvijas Republikas normatīvie akti stingri ierobežo alkoholisko dzērienu un citu apreibinošo vielu lietošanu pārvietojoties ar kuģošanas līdzekļiem, atrodoties uz ledus, kā arī atpūšoties publiskajās peldvietās.

Alkohola un citu apreibinošo vielu lietošana ir viens no biežāk sastopamajiem noslīkšanu veicinošajiem cēloņiem. Ik gadu aptuveni 40-60% noslīkšanas gadījumu ir saistīti tieši ar alkohola klātbūtni un nereti tas ir provocējis cilvēku uz neapdomīgu rīcību, neuzmanību un nolaidību gan pret savu, gan līdzcilvēku drošību.

[1] Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā

Ņemot vērā, ka "Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā" stāsies spēkā vienlaikus ar Administratīvās atbildības likumu 2020.gada 1.janvārī, likumprojektā "Administratīvo sodu likums par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā" iekļaut normu, kura aizliedz alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošo vielu lietošana sabiedriskās vietās un atrašanos sabiedriskās vietās tādā reibuma stāvoklī, kas aizskar cilvēka cieņu, nolūkā samazināt alkoholisko dzērienu lietošanu publiskajās peldvietās, līdz ar to arī, iespējams, samazinot noslīkušo skaitu reibuma stāvoklī.

Prioritāte 3: Labiekārtotas un drošas peldvietas

PRIORITĀTES MĒRĶIS

Latvijas iedzīvotājiem ir pieejamas atpūtai pie ūdens un peldēšanas aktivitātēm piemērotas labiekārtotas un drošas peldvietas, kurās primāri tiek īstenoti uzraudzības pasākumi un nodrošināta apmeklētāju fiziskā drošība.

Latvijas jūras robežas garums ir 498 kilometri – Baltijas jūras krastā atrodas četras Latvijas pilsētas un vēl trīspadsmit novadi, kas statistiski nozīmē, ka teju katrs otrais Latvijas iedzīvotājs dzīvo piekrastes teritorijā. Savukārt iekšzemes teritorijā ūdens aizņem aptuveni 2340 km² jeb 3.62% no visas valsts teritorijas. Kopumā Latvijā ir vairāk kā 12 000 upju, vairāki tūkstoši ezeru un teju tūkstošis mākslīgo ūdenstilpju, tomēr tai pat laikā oficiālo publisko peldvietu skaits ir visnotaļ niecīgs – 2018.gadā ir reģistrētas vien 56 oficiālās peldvietas (33 jūras piekrastē un 23 sauszemes ūdeņos). Starp ES valstīm Latvija ieņem vienu no zemākajiem rādītājiem – ES vidēji uz 100 000 iedzīvotāju ir 4.21 peldvieta, tikmēr Latvijā tikai 2.86 peldvietas.

Apskatot valstis, kurām ir mazāks peldvietu skaits uz 100 000 iedzīvotāju, nekā Latvijā, iezīmējas divi būtiski aspekti – 1) tās ir valstis, kurās sauszemes ūdens aizņem krietni mazāku daļu no kopējās teritorijas (Bulgārija – 0.3%, Luksemburga – 0.6%, Slovēnija – 0.7%, Ungārija – 0.74%, Beļģija – 0.8%, Lielbritānija – 1.34%, Slovākija – 1.89%, Čehija – 2.05%, Vācija – 2.41%); 2) četrām no šīm valstīm (Ungārijai, Luksemburgai, Čehijai, Slovākijai) nav arī savas jūras piekrastes.

Vēl lielākas problēmas iezīmējas apskatot ģeogrāfisko izvietojumu, kur redzama izteikta peldvieta koncentrācija atsevišķos reģionos. Pirmkārt, vairāk kā puse peldvietu (55%) atrodas astoņās republikas pilsētās (izņemot Valmieru), bet 93 Latvijas novados nav nevienas oficiālās peldvietas. Visskaudrākā situācija ar peldvietu pieejamību ir Vidzemes statistiskajā reģionā – nevienā no reģiona 26 administratīvajām vienībām nav oficiālas peldvietas.

Vienlaikus gan jāatzīmē, ka daļa no Latvijas neoficiālajām peldvietām, pateicoties aktīvai pašvaldību darbībai, tiek atbilstoši apsaimniekotas, labiekārtotas un tajās tiek nodrošinātas higiēnas prasības, tomēr precīzu statistikas datu par šādu peldvietu skaitu nav. Nav arī informācijas par īstenotajiem drošības pasākumiem tajās.

Mūsu rīcībā nav precīzu datu par noslīkušo skaitu oficiālās un citās labiekārtotās peldvietās, tomēr gan pasaules pieredze, gan nacionālie statistikas dati netieši norāda uz to, ka labiekārtotās un uzraudzītās peldvietās slīkšanas un noslīkšanas gadījumu skaits ir krietni mazāks. Viens no šādiem apliecinājumiem, piemēram, ir fakts, ka tieši Rīgā un Pierīgā, vietās, kur ir visvairāk labiekārtoto peldvietu, ir zemākais noslīkušo skaits, rēķinot uz 100 000 reģiona iedzīvotājiem. Turklāt šis skaits ir ievērojami mazāks, nekā pārējos Latvijas reģionos.

Drošību šādās peldvietās veicina ne vien glābēju klātbūtne, bet arī labiekārtota vide – lēzena un iztīrīta gultne, norobežojošie elementi, informatīvās un brīdinājuma zīmes.

Nepieciešamību pēc drošām peldvietām atzīmē arī sabiedrība – pēc Latvijas iedzīvotāju ekonomiski aktīvajā vecumā no 18 līdz 55 gadiem domām, lai palielinātu iedzīvotāju drošību uz ūdens, ir jāpalielina drošības dienestu klātbūtne oficiālās peldvietās (45%) un jāveido vairāk oficiālas peldvietas (43%).

Rīcības virziens: Oficiālo un labiekārtotu peldvietu tīkla attīstība

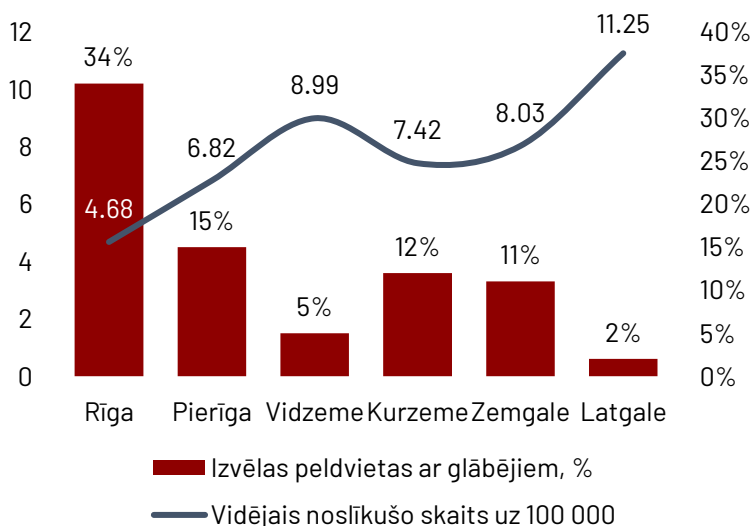
RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS

Veicināt labiekārtotu un oficiālu peldvietu tīkla izveidi, tādējādi sekmējot sabiedrības izvēli par labu drošām peldvietām.

Piemērotu peldvietu trūkums tiešā veidā atspoguļojas Latvijas iedzīvotāju paradumos un peldvietu izvēlē – SKDS veiktajā pētījumā secināts, ka 35% respondentu visbiežāk atpūtai izvēlas sev tuvāko peldvietu, vēl 34% respondentu viņu izvēle visbiežāk ir atkarīga no dažādiem apstākļiem. Savukārt izbaudīt ūdenspriekus peldvietās, kurās ir glābējs, izvēlas tikai 18% respondentu.

Labiekārtotas peldvietas, kurās dežūrē arī glābēji, biežāk izvēlas Rīgas un Pierīgas iedzīvotāji – 34% rīdzinieku ir norādījuši, ka visbiežāk mēdz peldēties šādās peldvietās, savukārt Pierīgā to kā savu izvēli ir atzīmējuši 15% respondentu. Salīdzinājumam – Vidzemē un Latgalē, kur tradicionāli ir lielākais noslīkušo skaits, rēķinot uz 100 000 iedzīvotāju, uzraudzītās peldvietās atpūšanas attiecīgi 5% un 2% respondentu. Šī atšķirība ir ārkārtīgi liela, taču visnotaļ loģiska – vidzemniekiem vienīgā iespēja izbaudīt vasaru pie ūdens ir dodoties uz piejūras peldvietām.

Labiekārtotu un drošu peldvietu tīkla izveidi nosaka vides apstākļi un katrā teritoriālajā vienībā esošo ūdenstilpņu specifika, tomēr ir apzināts, ka vairumā pašvaldību ir vismaz viena peldvieta, kuru ir iecienījuši vietējie iedzīvotāji un kuru ir iespējams attīstīt kā atpūtai piemērotu un drošu peldvietu, tai skaitā izvietojot glābēju dežūru punktus. Tā piemēram, atbilstoši Veselības inspekcijas datiem, 2018.gadā 25 pašvaldības par saviem līdzekļiem organizēja ūdens kvalitātes pārbaudes 147 dažādās peldvietās, kas nav atzītas par oficiālām (Ādažu novads -8; Alūksnes novads -2; Babītes novads -1; Balvu novads -2; Bauskas novads -2; Daugavpils -10; Engures novads -1; Ikšķiles novads -4; Jelgavas novads -1; Jūrmala -9; Krāslavas novads -1; Ķekavas novads -7; Lielvārdes novads -4; Ogres novads -10; Olaines novads -7; Ozolnieku novads -1; Rēzeknes novads -33;

Valmieriešiem tik peldēties aizliegtā vietā; VUGD dusmīgs

Ieskatoties tūrisma informācijas bukletā, nekur nav atrodama informācija par to, kur Valmierā var nopeldēties. Tomēr valmierieši zina, kur var nopeldēties...

„Ir Daliņu peldvieta un vēl tādas vietas, kur valmierieši zina kādas meža taciņas, kur brīvākas pludmales pie Gaujas”. Valmieriešu iecienītā Daliņu pludmale, kurai līdzās ierīkoti arī volejbola laukumi, tik tiešām šķiet īstā vieta, kur pagozēties saulītē un nopeldēties, bet izrādās – peldēties te ir aizliegts, un par to atpūtniekus brīdina arī upes krastā uzstādītā zīme.

Aizlieguma zīme te uzstādīta jau pirms vairākiem gadiem. Tomēr daudzi valmierieši ir neizpratnē, kāpēc tā uzlikta. Daliņu peldvieta esot gana droša, lai svelmainajās vasaras dienās te atveldzētos ūdenī. „Man liekas, ka zīme ir uzlikta, ja notiek negadījums, lai neuzņemtos atbildību zemes īpašnieki. Bet es domāju, ka tur drīkst peldēties,” atzīmē kāds vietējais.

Un ne jau tikai pēkšņi padziļinājumi, ko veido plūstošās smiltis, ir iemesls, kāpēc Gaujā peldēties ir bīstami. Gaujai raksturīgi ir arī atvari, tās dzelmē negaidīti var slēpties arī koku sanesumi un, kā uzsver Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā (VUGD), pat milzīgi akmeņi, kurus no vienas vietas uz otru pārvieto pavasaros izejošais ledus un straujie palu ūdeņi. Tāpēc jo sevišķi bīstami Gaujā ir veikt pārgalvīgas darbības.

“Alkohola lietošana, bravūra, peldētneprasme, reizēm nevar saprast, „ar kuru galu” cilvēki domājuši, pirms viņi kaut ko tādu pasākuši. Vai tiešām tā saule ir tik ļoti pārkarsējusi, ka pat elementāras drošības lietas pašam pret sevi ir piemirsušās?” dusmojas VUGD Vidzemes reģiona priekšnieks

Rīga -20; Ropažu novads -4; Salaspils novads -3; Stopiņu novads -3; Tukuma novads -2; Valkas novads -7; Vecumnieku novads -3; Viļānu novads -2). Pieņemot, ka šīs peldvietas ir iecienītas iedzīvotāju atpūtas vietas, tajās ir nepieciešams veikt visas ar drošības nodrošināšanu saistītas darbības, kuras ir noteiktas oficiālajām peldvietām.

Nolūkā nodrošināt savās administratīvajās teritorijās drošu un labiekārtotu peldvietu izveidošanu, kas veicinātu iedzīvotāju drošību atpūšoties pie un uz ūdens, pašvaldībām jāpievēršas savu peldvietu apzināšanai un, ievērojot iepriekš minēto noteikumu prasības, jāveic oficiālu peldvietu ierīkošanu. Oficiālās peldvietas statuss nosaka stingras prasības attiecībā uz ūdens kvalitātes prasību ievērošanu un monitoringu un tas ir nereti ir būtiskākais iemesls, kāpēc pašvaldībā netiek domāts par oficiālas peldvietas statusa iegūšanu, tomēr nedrīkst pieļaut, ka tas kļūst par iemeslu, kāpēc arī netiek veiktas preventīvās darbības drošības apstākļu uzlabošanai peldvietās.

Pašvaldībām tiek ieteikts pirms peldvietas labiekārtošanas veikt oficiālu peldvietas risku novērtējumu un saskaņā ar to plānot peldvietas drošības situācijas uzlabošanu. Atsevišķu drošības pasākumu īstenošana, piemēram, peldvietas gultnes pārbaude un atbrīvošana no bīstamiem elementiem, peldvietas ūdenī norobežošana ar bojām, lentēm vai citiem negrimstošiem materiāliem, informatīvo un brīdinājuma zīmju izvietošana, ir vienkārši izdarāma un neprasa būtiskus finansiālos resursus, vienlaikus sniedzot potenciālu preventīvo ieguvumu.

Rīcības virziena mērķa indikatori

Nr.	Progresu rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība	Datu avots
	Oficiālās peldvietas	Skaitis	2019	56	84	VI
	Drošai atpūtai piemērotas labiekārtotas peldvietas	Skaitis	-	-	-	LPS
	Iedzīvotāju skaits, kas primāri izvēlas atpūsties drošās peldvietās	%	2018	18%	36%	SKDS

Rīcības virziena uzdevumi

Nr.	Uzdevums	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Finanšu resursi	Mērķa indikators
	Izstrādāt minimālās prasības drošām peldvietām un ieviešanas vadlīnijas				
	Izstrādāt drošai atpūtai uz ūdens piemērotu peldvietu kartējumu un popularizēt to				
	Ierobežot nedrošas peldvietas/atpūtas vietas, kurās pastāv augsts traumatisma risks				

Rīcības virziens: Pludmales glābēju darbības nodrošināšana peldvietās

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS

Sekmēt pludmales glābēju (glābšanas dienesta) darbību visās oficiālajās peldvietās un plaši apmeklētās labiekārtotās peldvietās.

Statistika pierāda, ka slīkšanas gadījumā operatīvā palīdzība ir jāsniedz 3 minūšu laikā, pēc tam slīcējas vairs nav glābjams. Diemžēl gadījumos, kad peldvietā nav izvietoti kompetenti un apmācīti speciālisti, palīdzības ierašanās aizņem krietni ilgāku laiku un šādās situācijās visbiežāk glābšanas dienesta vienīgā funkcija paliek noslīkušā ķermeņa meklēšanas darbi un izcelšana no ūdenstilpnes.

Apmācītu un profesionālu glābēju klātbūtne ne vien spēj nodrošināt operatīvu un efektīvu palīdzības sniegšanu dažādās ārkārtas situācijās, bet arī spēj sasniegt virkni netiešos preventīvos mērķus – glābēju klātbūtnē cilvēki maina savu uzvedības kultūru, ir mazāk bravūrīgi un mazāk riskē, ir atbildīgāki un nelieto alkoholiskos dzērienus. Pasaules pieredze liecina, ka nereti glābēja funkcijas peldvietās veic brīvprātīgo vienību, piemēram, Zemessardzes, Jaunsardzes vai brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrību locekļi, kā arī peldēšanas sporta veidu cienītāji. Minēto brīvprātīgo vienību iesaiste dežūrās ir saprātīga gan no cilvēku, gan finanšu resursu viedokļa – šīs personas ir apguvušas paplašināto pirmās palīdzības kursu un viņu glābšanas prasmes varētu būt noderīgas arī profesionālajā darbībā, piemēram, dažādu liela mēroga negadījumu situācijās.

Lai gan viens no būtiskākajiem glābēju piesaistes problēmjautājumiem vairumā pašvaldību varētu būt tieši atalgojuma jautājums, tik pat liela problēma šobrīd ir šo glābēju apmācība (skat. prioritāti nr. 1), jo nereti pašvaldībām trūkst informācijas par nepieciešamo kvalifikāciju, prasmēm un veidu, kā to iegūt.

Glābšanas dienesta darbiniekiem jābūt kvalificētiem atbilstoši nacionālajiem vai starptautiskajiem noteikumiem un viņu kvalifikācija ir jāpārbauda pirms to pieņemšanas darbā. Nav pieļaujama glābšanas dienesta darbinieku darba apvienošana ar citiem pienākumiem – nomas punktiem, pludmales sakopšanu utml. Glābšanas dienesta rīcībā jābūt atbilstošam un labā tehniskā stāvoklī esošam aprīkojumam – glābšanas riņķi, glābšanas vestes, ķekši u.c. Peldvietā jābūt nodrošinātai iespējai ziņot par ārkārtas situācijām atbildīgajiem dienestiem.

Pieredzes stāsts

Rīgas pašvaldības policijas Drošības uz ūdens un civilās aizsardzības pārvaldes darbinieki, uzraugot drošību pie ūdens, Lucavsalas peldvietā pamanīja kādu bērnu, kurš vairākas reizes pagāja zem ūdens.

Tuvumā esošais policists – glābējs nekavējoties metās ūdenī un slīkstošo meitenīti iznesa krastā, kur drīz vien arī bija bērna tēvs. Sākumā četrus gadus vecā meitene nereaģēja, bet, kad bija krastā, sāka atklepot ūdeni un raudāt. Ņemot vērā, ka pēc slīkšanas daži simptomi var parādīties vēlāk un vienmēr šādos gadījumos nepieciešami plašāki izmeklējumi, uz notikuma vietu nekavējoties arī tika izsaukti Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta darbinieki.

Kamēr kārtības sargi gaidīja mediķu ierašanos, glābēji no meitenes tēva noskaidroja, ka ģimene šogad pirmo reizi devusies atpūsties pie ūdens, un ar nožēlu atzina, ka neesot bijuši gatavi šādai situācijai. Ar bērna tēvu pārrunāti drošības pie ūdens jautājumi. Vēlāk mediķi meitenīti nolēma hospitalizēt plašākiem izmeklējumiem.

Pieredzes stāsts

Rīgas pašvaldības policijas Ūdenslīdzēju un glābšanas dienesta galvenā speciālista pienākumu izpildītājs Jānis Skrimis: galvenais uzdevums ir strādāt tā, lai nelaimes gadījumi uz ūdens nenotiktu.

Viņš pauž, ka glābējiem ir uzskats: ja cilvēks jau ir nonācis nelaimē, tātad glābējs nav pareizi strādājis. Cilvēki ir jāinformē un jābrīdina, pirms nelaime ir notikusi, ja nepieciešams, arī jāsoda par pārkāpumiem.

[..], Bābelītes ezerā mūsu glābēji pie peldvietas pamanīja cilvēku, kurš pievērsa uzmanību. Glābēji konstatēja, ka cietušais, ātri ieskrienot ūdenī, uzskrējis kādam veidojumam zem ūdens. Viņš uzplēsa sev krūts muskuli, bija daļēji amputēts pirksts un dzīvībai bīstama asiņošana no galvas. Mūsu glābēji apturēja asiņošanu, novērsām šoku un nodevām cietušo neatliekamajai medicīniskajai palīdzībai.

Rīcības virziena mērķa indikatori

Nr.	Progresu rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība	Datu avots
	Peldvietas, kurās dežurē pludmales glābēji					

Rīcības virziena uzdevumi

Nr.	Uzdevums	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Finanšu resursi	Mērķa indikators
	Izstrādāt pludmales glābēja profesijas standartu				
	Licencēt pludmales glābēju apmācību programmu				
	Veikt pludmales glābēju apmācību				
	Izveidot un publicēt pludmales glābēju reģistru				
	Piesaistīt brīvprātīgās aizsardzības un drošības struktūras pludmales glābēju funkciju izpildei				

Prioritāte 4: Vadošo noslīkšanas cēloņu un faktoru novēršana augsta riska grupās

PRIORITĀTES MĒRĶIS

Samazināt noslīkušo skaitu, apkarojot būtiskākos noslīkšanas cēloņus un ietekmējošos faktorus, kā arī izstrādājot konkrētajai riska grupai atbilstošus preventīvos pasākumus.

Vairumam noslīkšanas gadījumu ir identificējamās kopīgas iezīmes, kas ļauj izvirzīt arī secinājumus un pieņēmumus par potenciālajiem cēloņiem vai ietekmes faktoriem. Salīdzinājumā ar citām valstīm, Latvijā netiek nodrošināts pilnvērtīgs un izvērstas datu apkopojums par katru reģistrēto noslīkšanas gadījumu, taču selektīva informācija par katru noslīkšanas gadījumu tiek dokumentēta un arī tas mums ļauj iegūt būtiskus secinājumus par šiem gadījumiem raksturīgām tendencēm.

Daži no fiksētajiem faktiem noslīkšanas kontekstā ir vērtējami kā visnotaļ tradicionāli, savukārt citi – ievērojami atšķiras no vidējiem rādītājiem un ir padziļinātākas uzmanības vērti. Latvijā reģistrēto noslīkšanas gadījumu analīze parāda, ka pastāv vairākas augsta riska grupas, kā arī vairāki noslīkšanas riskus ietekmējoši faktori. Līdzīgi kā citur pasaulē, arī Latvijā teju 80% no noslīkušajiem ir vīrieši. Tomēr arī šajā kategorijā ir novērojami atšķirīgi noslīkšanas iemesli vai to veicinoši faktori.

Viens no būtiskākajiem noslīkšanu ietekmējošiem faktoriem ir alkoholisko dzērienu un citu apreibinošo vielu lietošana, kas ir labi zināma problēma arī citās valstīs. Statistika liecina, ka 40-60 % gadījumu noslīkšana ir saistīta ar alkoholisko dzērienu vai citu apreibinošo vielu lietošanu.

Latvijas īpatnība, kas nav raksturīga vairumam Eiropas Savienības valstu, ir procentuāli lielais noslīkušo skaits mēnešos, kas neietilpst peldsezonā, proti – laika posmā no oktobra līdz maija sākumam. SPKC apkopotie dati liecina, ka pēdējo piecu gadu periodā 40% no noslīkušajiem dzīvību zaudējuši peldēšanai nepiemērotā laikā.

Visbeidzot noslīkšanas novēršanas kontekstā īpaša uzmanība būtu jāvelta ģeogrāfiskajam faktoram – statistika liecina, ka ik gadu vairums noslīkšanas gadījumu tiek fiksēti konkrētos atsevišķos statistiskajos reģionos. Ja skaitliski lielākais noslīkušo skaits ik gadu tiek fiksēts Rīgā un Pierīgā, tad pavisam cita aina iezīmējas, rēķinot nāves gadījumus uz reģionā dzīvojošo skaitu – minētajos statistiskajos reģionos situācija ir labāka nekā vidēji Latvijā, savukārt viskatostrofālākā aina iezīmējas Latgalē, kur noslīkušo skaits uz 100 000 teju divkārt pārsniedz vidējo rādītāju Latvijā, un Vidzemē.

Šīs prioritātes ietvaros tiek apskatīti rīcības virzieni konkrēto problēmsituāciju risināšanai, tādējādi būtiski uzlabojot kopējo drošību uz ūdens un samazinot noslīkušo skaitu.

Rīcības virziens: Noslīkušo skaita mazināšana ne peldsezonas mēnešos

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS

Mazināt noslīkšanas riskus un novērst tādas noslīkšanas gadījumus, kas saistīti ar nejaušu nokļūšanu ūdenī laikaapstākļos, kas nav raksturīgi peldsezonai.

Viena no Latvijas īpatnībām, kas nav raksturīga vairumam Eiropas Savienības valstu, ir procentuāli lielais noslīkušo skaits mēnešos, kas neietilpst peldsezonā, proti – laika posmā no oktobra līdz maija sākumam. SPKC apkopotie dati liecina, ka pēdējo piecu gadu periodā 40% no noslīkušajiem dzīvību zaudējuši peldēšanai nepiemērotā laikā.

Lai gan mūsu rīcībā nav datu, kas ļautu detalizēti analizēt un vērtēt šos negadījumus, kā arī to iestāšanās apstākļus, var pieņemt, ka viens no šīs skaudrās statistikas cēloņiem ir iedzīvotāju vidū lielā cieņā esošā zemledus makšķerēšana. Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centra publicētajā pārskatā "Makšķernieku aptaujas par 2017.gadu rezultāti" norādīts, ka respondentu vidū zemledus makšķerēšana ir ceturtā iecienītākā makšķerēšanas metode. Latvijā ik gadu tiek izsniegtas ap 100 000 makšķerēšanas karšu, turklāt jāatzīmē, ka šādas kartes nav nepieciešamas personām, kas jaunākas par 16 gadiem, kā arī personām, kas vecākas par 65 gadiem.

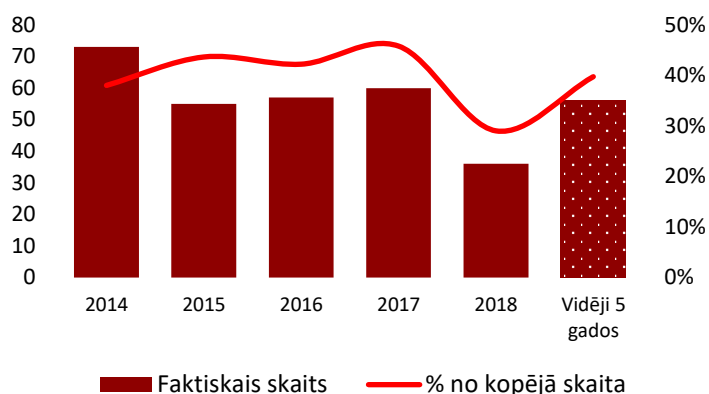
VUGD un pašvaldības policijas darbinieku pieredze liecina, ka šī hobijs cienītāji mēdz būt visnotaļ ietiepīgi un ir gatavi kāpt uz ledus visnepiemērotākajos apstākļos, ignorējot dzīvības draudus. Tomēr aizvadītā gada statistika liecina, ka, iespējams, arī šos cilvēkus var atturēt no pārgalvīgas rīcības – pēc pašvaldībām piešķirtajām tiesībām noteikt aizliegumu atrasties uz ledus un šī aizlieguma pārkāpējus administratīvi sodīt, noslīkušo skaits 2018.gada nesezonas mēnešos ir sarucis par 60% attiecībā pret iepriekšējo gadu un ir sasniedzis pēdējos 10 gados zemāko rādītāju. Lai gan par šī normatīvā akta efektu objektīvi spriest varēs pēc ilgāka termiņa, tas ieskicē pozitīvu tendenci un mudina aicināt pašvaldības efektīvāk izmantot piešķirtās tiesības.

Preventīvajā darbā ar zemledus makšķerniekiem jāveicina sadarbība starp VUGD, pašvaldības policiju un dažādām NVO (Latvijas lauku konsultāciju un izglītības centrs, Latvijas makšķerēšanas sporta federācija, utt.).

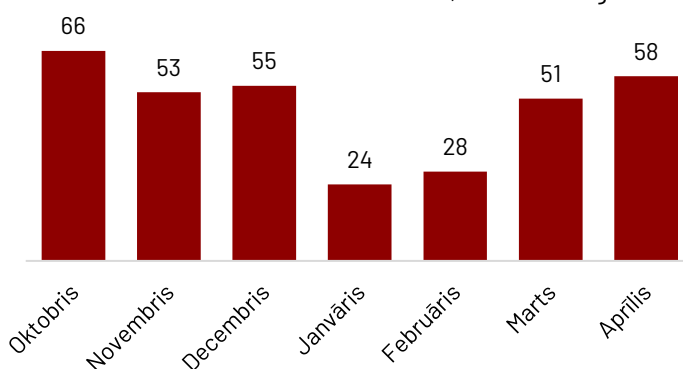
Atsevišķs izglītojošais darbs būtu jāveic komunikācijā ar jauniešiem un visu sabiedrību kopumā, kas varētu tikt realizēts, veicot izglītojošās lekcijas izglītības iestādēs, kā arī izstrādājot sociālās kampaņas.

Rīcības virziena mērķa indikatori

Nr.	Progresu rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība	Datu avots
	Pašvaldības policijas veikto reidu skaits					
	Glābšanas uz ledus pasākumu skaits					
	Noslīkušo skaits nesezonas periodā					

Noslīkušie nesezonas mēnešos, 2014.-2018.g.

Par spīti aizliegumam, turpina atrasties uz ledus

Šoziem pusotras nedēļas laikā vien esam veikuši pārrunas ar septiņiem nepilngadīgajiem vecumā no 10 līdz 15 gadiem par atrašanos uz ledus,» norāda pilsētas Pašvaldības policijas sabiedrisko attiecību pārstāve.

Līdz šim īsti nebija likumīga pamata kādu sodīt par atrašanos uz ledus, ja tas ir bīstami, tomēr katru ziemu Pašvaldības policijas un citu operatīvo dienestu darba kārtībā ir blīvētāju un pusaudžu gaiņāšana no ledus.

Jelgavas pilsētas Pašvaldības policijas pārstāve, piebilst: policija uzskata, ka noteikumos būtu iekļaujama norma, ka uz ledus drīkst atrasties tikai ar glābšanas vesti. Tas vistiešākajā mērā attiecināms uz zemledus makšķerniekiem, kuri ir vispārgalvīgākie un visvairāk riskē, par drošu saucot arī visai plānu ledu un kāpjot uz tā

Rīcības virziena uzdevumi

Nr.	Uzdevums	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Finanšu resursi	Mērķa indikators
	Atbalsts pašvaldībām aizlieguma atrasties uz ledus izstrādē un izplatīšanā				
	Padziļinātāka situācijas izpēte un analīze				

Rīcības virziens: Noslīkušo skaita mazināšana Latgales un Vidzemes reģionos

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRKIS

Mazināt noslīkšanas riskus Latgales un Vidzemes statistiskajā reģionā, mērķtiecīgi īstenojot uz šī reģiona problēmām vērstus risinājumus un informatīvās/izglītojošās kampaņas.

Statistiski uz 100 000 iedzīvotāju Latvijā ik gadu noslīkst 6.4 cilvēki, tādējādi ierindojo Latvijā starp līderēm visā ES. Tomēr, apskatot noslīkšanas gadījumu statistiku reģionu griezumā, ir redzams, ka šai problēmai arī Latvijas teritorijā piemīt reģionāls raksturs. Mūsu skatījumā tieši šie akūtie "punkti" ir izvirzāmi kā prioritārie darbības un līdz ar to arī visas stratēģijas prioritārie virzieni.

Īstenojot mērķtiecīgas aktivitātes, kas ietver konkrētajam reģionam svarīgas preventīvās darbības, mums ir iespējams ar minimāliem resursiem sasniegt izvirzīto mērķi – samazināt noslīkušo skaitu visā valstī.

Statistikas dati apliecina, ka kritiskākā situācija cilvēkdrosības uz ūdens jautājumos ir Latgalē, kur vietējiem iedzīvotājiem ir teju 3 reizes lielāks risks noslīkt, nekā rīdziniekiem, un Vidzemē, kur šādas iespējas ir divas reizes lielākas, nekā galvaspilsētā.

Nevar noliegt, ka katram no šiem reģioniem ir virkne unikālu faktoru, kas tiešā un netiešā veidā ir ietekmējuši statistikas rādītājus, un tiem būtu nepieciešamāka padziļinātāka sociālantropoloģiskā izpēte, taču pāris minējumus par potenciālajiem cēloņiem var izteikt arī balstoties uz statistikas datiem un novērojumiem.

Latgale visai pamatoti tiek dēvēta par zilo ezeru zemi un vietējo iedzīvotāju paradumi atrasties ūdens tuvumā (peldēties, makšķerēt, pārvietoties pa ledu) visa gada garumā patiesi varētu būt viens no faktoriem, kas palielina noslīkšanas riskus. Šos riskus pastiprina arī reģionam raksturīgi lielais alkohola patēriņš, uz ko norāda SPKC dati par saindēšanos ar alkoholu un ārstniecību no alkohola atkarības, kā arī Latgales iedzīvotājiem raksturīgā pārgalvīgā uzvedība, uz ko norāda SKDS veiktā pētījuma dati. Tāpat Latgales kontekstā kā atsevišķa problēma jāizdala arī intensīvā pārvietošanās pa aizsalušām ūdenstilpnēm un atrašanās uz tām, kas tiek izmantots gan kā maršruta posms līdz kaimiņiem vai dažādām sabiedriskām iestādēm, gan zemledus makšķerēšanai.

Attiecībā uz Vidzemi, kā pirmais nelāgo statistiku veicinošais faktors ir minama Gauja, kuras piekrastē faktiski nav iespējams izveidot stabilas un drošas peldvietas, kā rezultātā Vidzemē nav ne tikai neviena oficiālās peldvietas, bet arī pašvaldības labiekārtotas pludmales, kurā atpūtnieki varētu justies droši.

Ņemot vērā minēt apstākli, Vidzemes reģiona pašvaldībām, it īpaši Valmierai, ir jādomā par iespējām izveidot vismaz vienu atpūtniekiem drošu peldvietu, kurā dežūrē apmācīti glābēji. Tāpat Vidzemes reģionā ir nepieciešams īstenot mērķtiecīgas un uz reģiona iedzīvotājiem orientētas informatīvi izglītojošās kampaņas.

Rīcības virziena mērķa indikatori

Nr.	Progresu rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība	Datu avots
	Vidzemē labiekārtotas oficiālās peldvietas					
	Latgalē īstenoti kontroles pasākumi alkohola lietošanai peldvietās un uz ledus					
	Īstenotas sociālās kampaņas					

Rīcības virziena uzdevumi

Nr.	Uzdevums	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Finanšu resursi	Mērķa indikators
	Izvērtēt labiekārtotu peldvietu ierīkošanas iespējas un veidus Vidzemes reģionā				
	Izstrādāt komunikācijas plānu alkohola lietošanas mazināšanai peldvietās un uz ledus Latgales reģionā				

Rīcības virziens: alkohola reibumā noslīkušo skaita mazināšana

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRKIS

Mainīt sabiedrības paradumus, ierobežojot alkohola un citu apreibinošo vielu lietošanu atrodoties pie ūdenstilpnēm un uz tām.

Atbilstoši PVO aplēsēm alkohols 25-50% gadījumu ir bijis par būtiskāko iemeslu cilvēku nāvei noslīkstot. Alkohola lietošana, atrodoties pie ūdenstilpnēm, nenoliedzami ir viens no būtiskākajiem noslīkšanas risku veicinošajiem faktoriem un ar to ir jācīnās visos iespējamajos veidos. Alkohols ietekmē personas līdzsvaru, koordināciju, spriest spēju un spēju pieņemt izsvērtus lēmumus. Alkohols, protams, arī palielina hipotermiju.

Kā viena no problēmām attiecībā uz alkohola lietošanas paradumiem, ir jāizceļ sabiedrības tolerantā attieksme pret alkohola lietošanu, atrodoties ūdens tuvumā, un bieži vien arī dodoties peldēties. Tas, kas šobrīd sabiedrībai vairs nav pieņemams attiecībā uz alkohola lietošanu vadot transportlīdzekli, joprojām nerada nekādu nosodījumu atrodoties ūdenstilpņu tuvumā vai tajās. Tieši sabiedrības attieksmes un vērtību maiņa ir primārais uzdevums, kas mums jāveic, ar mērķi samazināt alkohola lietošanas gadījumus un ar to saistītās sekas.

CSDD veiktais darbs alkohola lietošanas ierobežošanai ceļu satiksmē rāda, ka rezultāts ir sasniedzams, vienlaicīgi īstenojot gan informatīvas sociālās kampaņas, gan ieviešot stingrus sodus, gan īstenojot pastiprinātus kontroles mehānismus. Mūsu ieskatā šādām darbībām jābūt īstenotām arī cilvēkdrošības uz

ūdens jomā. Nav pieļaujams, ka alkohola lietošana atrodos pie ūdens tilpnēm no paaudzes paaudzē tiek kultivēta kā sociāla norma vai modes lieta.

Rīcības virziena mērķa indikatori

Nr.	Progresā rādītājs	Mērvienība	Bāzes gads	Bāzes gada vērtība	Mērķa vērtība	Datu avots
	Alkohola reibumā noslīkušo skaits					
	Peldvietās un uz ledus veikto alkohola kontroļu skaits					

Rīcības virziena uzdevumi

Nr.	Uzdevums	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Finanšu resursi	Mērķa indikators
	Izstrādāt sociālās kampaņas				

Morris Charts

Line Chart

Area Chart

Bar Chart

Sparkline Charts

Line Chart

Bar Chart

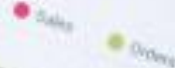
Easy Pie Charts

Pie Chart

Sales Orders

Prioritāte 5: Vienota statistikas datu uzskaitē un analīze

PRIORITĀTES MĒRĶIS

Apkopot un uzturēt plaša spektra statistiskos datus, pētījumus un cita veida informāciju, kas ļauj pilnvērtīgi analizēt un vērtēt noslīkšanas gadījumus Latvijā, pieņemt atbilstošus lēmumus un izstrādāt efektīvu noslīkšanas novēršanas stratēģiju.

Rīcības virziens: Starpinstitucionāla sadarbība statistikas datu apkopšanā un analīzē

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS

Nodrošināt cilvēkdrošības uz ūdens jomā iesaistīto organizāciju sadarbību statistikas datu tabulu izstrādē, datu apkopošanā un analīzē.

Jebkuras stratēģijas pamatā ir esošās situācijas analīze, kas balstās uz reprezentatīviem un ticamiem datiem. Bez šiem datiem nav iespējams nedz definēt sasniedzamos mērķus, nedz virzīt konkrētu iniciatīvu apspriešanai ekspertu komisijās un valsts pārvaldes struktūrās, kas īsteno valsts politikas plānošanas dokumentu izstrādi.

Šobrīd dažādus statistikas datus apkopo gan SPKC, gan VUGD, gan pašvaldības, gan NVO (piemēram, LPF), tomēr katrai no šīm organizācijām datu ievākšana primāri ietver to informāciju, kas ir tiešā veidā saistīta ar konkrētas organizācijas darbības specifiku. Šādi dati neapšaubāmi ir ārkārtīgi noderīgi, tomēr tie nespēj sniegt pilnvērtīgu ieskatu gan problēmas cēloņos, gan dažādos blakusapstākļos, kas ir raksturīgi konkrētajai situācijai.

Lai turpmāk būtu iespējams daudz padziļinātāki iepazīties ar būtisko informāciju ne tikai par katru noslīkšanas gadījumu, bet arī slīkšanas gadījumiem, īstenojamām glābšanas operācijām un fiksētajām traumām, ir nepieciešams izveidot vienotu statistikas datu tabulu, kurā visas iesaistītās organizācijas ievieto informāciju par savā kompetences jomā esošajiem jautājumiem.

Rīcības virziena uzdevumi

Nr.	Uzdevums	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Finanšu resursi	Mērķa indikators
	Izstrādāt datu matricu un definēt atbildīgās institūcijas par datu iegūšanu				
	Izstrādāt vienotu platformu datu ievadei un analīzei				

Rīcības virziens: Drošības uz ūdens gada pārskatu un progresa ziņojumu publicēšana

RĪCĪBAS VIRZIENA MĒRĶIS

Nodrošināt datus un analīzē balstītu drošības uz ūdens situācijas novērtējumu un monitoringu, kas ietverts ikgadējā pārskata un progresa ziņojumā.

